

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

ÚSTAV ROMÁNSKÝCH STUDIÍ

Diplomová práce

Bc. Tereza Niedermaierová

**Slovotvorný proces tronkace a jeho prezentace a uchopení
v učebnicích francouzštiny na úrovni B1**

Word forming process of clipping and its presentation and comprehension
in French textbooks at B1 level

Praha 2020

Vedoucí práce: Mgr. Radka Mudrochová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 11. května 2020

Tereza Niedermaierová

Ráda bych poděkovala vedoucí této diplomové práce Mgr. Radce Mudrochové, Ph.D. za čas, který mi věnovala, za její cenné připomínky a rady. Děkuji také Mgr. Míle Janišové za užitečné připomínky v otázkách didaktiky.

Abstrakt

Slovotvorný proces tronkace a jeho prezentace a uchopení v učebnicích francouzštiny na úrovni B1

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou slovotvorného procesu tronkace a jeho prezentací a uchopením v učebnicích francouzštiny na úrovni B1. Teoretická část práce si klade za cíl popsat tronkaci v kontextu dalších slovotvorných procesů a uvést základní informace o tomto procesu na základě studia odborných publikací. Práce tronkaci definuje a pojednává o základní typologii (apokopě a aferezi). Na základě konkrétních příkladů práce popisuje morfologické a fonetické vlastnosti tronkace a zmiňuje také specifické formy lexika související s tímto slovotvorným postupem, například lexikální amalgámy. Kromě toho teoretická část uvádí také slovní druhy nejčastěji zasažené tronkací a popisuje gramatické kategorie a pojetí tronkace v českém jazyce. Cílem praktické části je analyzovat zastoupení procesu tronkace ve výuce na střední škole, a to v rámci tří vybraných učebnic francouzštiny na úrovni B1 dle SERR. Přítomnost či absenci tronkace ve výuce se zjišťuje také dotazníkovou formou ve vybraných ročnících. Práce zde vychází z předpokladu, že se rostoucí počet redukovaných, tudíž i tronkovaných, slov v současném mluveném jazyce projeví i do vyučované francouzštiny.

Klíčová slova

Tronkace, slovotvorba, zkratky, učebnice francouzštiny, sociolingvistika

Abstract

Word forming process of clipping and its presentation and comprehension in French textbooks at B1 level

This diploma thesis focuses on the word formation process of clipping and its presentation and seizing in French textbooks at the B1 level. The theoretical part of the work aims to describe the clipping in the context of other word forming processes and to provide basic information about this process based on the study of professional publications. This part of the work defines clipping and presents the basic typology (apocope and apheresis). Based on specific examples, the thesis describes the morphological and phonetic attributes of clipping, and also mentions specific forms of words associated with this process, such as lexical amalgams. In addition, the theoretical part mentions the words classes usually affected by clipping, the question of grammatical categories or the concept of clipping in the Czech language. The aim of the practical part is to analyse the occurrence of the process of clipping in teaching at high schools, using three contemporary French textbooks at the B1 level according to CEFR. The presence or absence of the clipping process in the teaching is also analysed via questionnaire research in selected years of high school. The thesis is based on the assumption that the growing amount of reduced, and therefore clipped, words in the current spoken language would be also reflected in the teaching of French language.

Key words

Clipping, word formation, abbreviation, french textbooks, sociolinguistic

OBSAH

1	Úvod	3
	TEORETICKÁ ČÁST	5
2	Slovotvorné procesy krácení ve francouzštině	5
2.1	Grafická abreviace	5
2.1.1	<i>Odlišení grafické abreviace od procesu tronkace</i>	6
2.2	Siglaison a akronymy	6
2.3	Tronkace jako slovotvorný postup	8
2.3.1	<i>Terminologie</i>	8
2.3.2	<i>Definice</i>	9
2.3.3	<i>Základní charakteristika</i>	10
2.3.4	<i>Vývoj</i>	11
2.3.5	<i>Slovní druhy a gramatické kategorie</i>	11
2.3.6	<i>Pojetí tronkace v českém jazyce</i>	13
3	Způsoby tronkace	16
3.1	Základní způsoby tronkace	16
3.1.1	<i>Apokopa</i>	16
3.1.2	<i>Afereze</i>	22
3.2	Specifické formy tronkace	24
3.2.1	<i>Tronkace vlastních jmen</i>	24
3.2.2	<i>Tronkace anglicismů</i>	24
3.2.3	<i>Lexikální amalgámy</i>	25
	PRAKTICKÁ ČÁST	28
4	Metodologie	29
5	Analýza vybraných učebnic francouzštiny	30
5.1	Édito B1	30
5.2	Alter ego + 3	31
5.3	Écho B1	32
6	Prezentace a uchopení tronkace v učebnicích francouzštiny	33
6.1	Analýza výskytů	33
7	Tronkace ve výuce francouzštiny na úrovni B1	42
7.1	Dotazníkový průzkum	42
7.2	Výsledky dotazníkového šetření	43
7.2.1	<i>Pasivní znalost tronkovaného lexika</i>	44
7.2.2	<i>Četnost užívání</i>	46
7.2.3	<i>Zdroj povědomí o tronkátu</i>	48
7.3	Chybovost	50
7.3.1	<i>Doplňování nezkrácených tvarů</i>	50
7.3.2	<i>Krácení slov pomocí procesu tronkace</i>	53
	Shrnutí	57
8	Závěr	59
9	Résumé	61
	Seznam použité literatury	63

Internetové zdroje:	66
Seznam tabulek a grafů	67
Přílohy:	I

1 Úvod

Předložená diplomová práce se věnuje slovotvornému procesu tronkace a jeho prezentaci a uchopení v učebnicích francouzštiny na úrovni B1. Za hlavní cíl této práce autorka považuje obecné zpracování slovotvorného procesu tronkace jako procesu krácení slov a jeho postavení z hlediska současné didaktiky. Jazyk se neustále vyvíjí a procesy krácení slov se v moderní francouzštině stávají významnými fenomény. Na základě těchto úvah autorka předpokládá, že se přítomnost redukováných slov v jazyce projeví přirozeně i do vyučované francouzštiny, tudíž i do aktuálně užívaných výukových učebních materiálů. Tento předpoklad potvrzují i rostoucí tendence současných učebnic zařazovat do výuky autentické výukové texty a audio nahrávky, přičemž se vyučovaná francouzština přibližuje „reálné“ formě jazyka a vzdaluje se od té „učebnicové.“ Současná didaktika tak cílí na výuku autentické a moderní formy jazyka, kterou budou mluvčí schopni využít pro komunikaci v reálném životě, což je zcela jistě jedním z primárních cílů studia cizích jazyků.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části - teoretickou a praktickou. V teoretické části je shrnut obecný úvod k slovotvornému procesu tronkace. Teoretická část práce je zpracována na základě odborných lingvistických publikací a obecných slovníků francouzštiny. Pro definice základních pojmů jsou nejčastěji užívány publikace *Grand Larousse de la langue française* (1978), *Le Bon usage* (Grevisse, 2018) nebo *Le Petit Robert* (2018). Teoretický základ práce se pak opírá o odborné lingvistické publikace: Šabršula (1983), Riegel (1994), Apothéloz (2002), Hündlová (2011), Fridrichová (2012) a další. Z internetových zdrojů práce nejvíce užívá *Dictionnaire de l'Académie française* nebo *Trésor de la langue française*. Z hlediska terminologie práce užívá termín zkratka v obecném slova smyslu, dále pro krácení slov pracuje s termínem lexikální redukce. Pro francouzské *troncation* je zvolen český termín tronkace, zkrácené formy jsou nazývány tronkáty či tronkované lexikální jednotky.

Teoretická část je zpracována ve dvou hlavních kapitolách. První kapitola se věnuje slovotvorným procesům krácení slov ve francouzštině, přičemž nejprve prezentuje tronkaci v kontextu těchto procesů. Tato část také vymezuje základní terminologii práce na téma lexikální redukce. Následující podkapitola je zaměřena přímo na tronkaci. Stejně jako v úvodu kapitoly je zde nejprve uvedena základní terminologie související přímo s procesem tronkace. Kapitola uvádí základní charakteristiku procesu a stručně popisuje vývoj a postavení tronkace v rámci moderní francouzštiny, zmiňuje také slovní druhy a gramatické

kategorie trnkovaných jednotek. Tuto část uzavírá podkapitola, která se věnuje pojetí trnkace v českém jazyce. Druhá hlavní kapitola se věnuje způsobům trnkace. První podkapitola je zaměřena na dva základní způsoby trnkace, jimiž jsou apokopa a afereze. Část o apokopě je zpracována detailněji, jelikož je pravá trnkace (apokopa) ve francouzštině mnohem častějším jevem než trnkace levá (afereze). Apokopa je úvodem definována a je popsána základní charakteristika tohoto procesu. Následně se práce v této části věnuje zakončení apokopovaných jednotek a problematice slabik a přeslabikování při redukci. Závěrem podkapitoly jsou uvedena některá specifika doprovázející trnkaci apokopou. Kapitola o aferezi je taktéž uvedena definicí procesu na základě slovníků a pokračuje její základní charakteristikou, v souvislosti s levou trnkací se stručně zabývá reduplikací po aferezi. Druhá podkapitola této části zpracovává specifické formy trnkace: trnkaci vlastních jmen, trnkaci anglicismů a lexikální amalgámy.

Praktická část je zaměřena na prezentaci a uchopení trnkace ve třech vybraných učebnicích francouzštiny na úrovni B1 a je rozdělena na dvě části. První část práce je zaměřena na analýzu učebnic a zpracování získaných dat v podobě vzorku trnkovaného lexika v těchto učebnicích. Pro tyto účely jsou na základě několika kritérií a preferencí zvoleny učebnice *Édito B1*, *Alter ego +3* a *Écho B1.1* a *B1.2*. Druhá část se věnuje vyhodnocení dotazníkového výzkumu, který je připraven na základě získaných dat z předchozí části. Dotazník je určen pro žáky, kteří za svého studia dosáhli jazykové úrovně B1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. V souvislosti s počtem analyzovaných učebnic a respondentů při výzkumu jsou data z části praktické chápány jako vzorek, nikoli platné dogma.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Slovtvorné procesy krácení ve francouzštině

Následkem technologického rozvoje se stávají zkratky v jazyce stále významnějším jevem. Zejména v novém tisíciletí jsou využívány jak v mluveném, tak v psaném jazyce, některá zkrácená slova dokonce následkem běžného užívání ztrácejí svůj familiární charakter. Kromě klasických zkratek se mluvčí denně setkávají i s jazykem internetu, SMS zpráv, či sociálních sítí. Tendence lexikální redukce se šíří z mluveného jazyka do formy psané za účelem úspornosti času i energie, což se v dnešní uspěchané době jeví jako klíčové pro efektivní udržitelnost mezilidské komunikace.

Slovtvorné procesy krácení náleží mezi prostředky lexikální redukce.¹ Důvodem k redukci je zpravidla potřeba jazykové úspornosti při vyšším počtu slabik (tzn. dvě nebo tři slabiky) ve slově či slovním spojení (Hündlová, 2011: 27). Podle Riegela (1994: 551–552) se při procesech krácení nejedná o vytváření nových slov, ale o pohodlí v užívání slov existujících. Fridrichová (2012: 29) popisuje čtyři typy zkratek² ve francouzštině: grafickou abreviaci, *sigles*,³ akronymy a tronkaci.

Abreviace je redukce čistě grafická, v případě *sigles* má krácení vliv i na fonetickou podobu slova. Akronym vzniká spojením počátečních částí několika slov a je vyslovován jako jedno slovo, které lze v případě potřeby i skloňovat. Tronkací se rozumí redukce počáteční či koncové části slovního tvaru.

2.1 Grafická abreviace

Někteří lingvisté uvádí abreviaci pod pojmem typografická či grafická abreviace. Proces spočívá v krácení grafické formy slova či více slov, zkrácený tvar vznikne vypuštěním

¹ Pro proces krácení slov bude tato práce užívat také termín redukce (cf. *Nový encyklopedický slovník češtiny*).

² Práce bude užívat termín zkratka v obecné rovině (viz *abréviation* ve francouzštině). Pojem abreviace je zde chápán jako specifický typ zkratky, konkrétně grafické abreviace.

³ Pod pojem *sigles* jsou uvedeny zkratky v užším slova smyslu (grafické zkratky složené z počátečních písmen víceslovných výrazů). Celá práce užívá pro tento fenomén pouze francouzský pojem *sigles* (*siglaison*), aby nedošlo k záměně s obecným pojmem zkratka. Pod pojmem *sigles* práce chápe zkratky v pravém slova smyslu, jedná se o proces krácení slov spočívající v redukci slovního tvaru, přičemž jsou zachovány pouze počáteční písmena slov. Nejblíže český ekvivalent pro výraz *sigle* je iniciálová nelexikální zkratka nebo vlastní hláskovaná zkratka (Hrbáček, 1979: 17), nicméně typologie zkratek a charakteristika procesů zkracování slov se v různých jazycích liší. Pro zachování přesné terminologie tedy práce užívá pro tyto zkratky francouzský výraz *sigles* (či *siglaison*).

segmentů slovního tvaru. Proces lze na základě místa odpadnutí segmentu rozdělit do tří skupin:

- Odpadnutí koncových segmentů: *M.* > *Monsieur*, či složená slova *c-à-d* > *c'est à dire*.
- Vynechání celé části slovního tvaru se zachováním pouze prvních a posledních fonémů tvaru: *Dr.* > *Docteur*, *Mme* > *Madame*.
- Vynechání písmen uvnitř slova: *rdv* > *rendez-vous*, *ajd* > *aujourd'hui*.

V rámci abreviace dochází i ke specifickým případům krácení, jedná se o redukci latinských výrazů (*cf.* > *confer*, *etc.* > *et cetera*), vlastních jmen (*J. Rousseau*), či zkratky fyzikálních jednotek: *km* > *kilomètre*, *l* > *litre* (Riegel, 1994: 51–52, Fridrichová, 2012: 31–38).

2.1.1 Odlišení grafické abreviace od procesu tronkace

V rámci tématu práce zmiňuje i specifické odlišnosti grafické abreviace a tronkace. Podle Riegela (1994: 551) vychází tronkace z abreviace. Grevisse (2008: 202) naopak poukazuje na rozdíly mezi tronkací (*troncation*) a grafickou zkratkou (*abréviation/abréviation graphique*). Fridrichová (2012: 70) prezentuje rozdíl na příkladu *kilogramme*, jehož zkratka *kg* je výsledkem procesu abreviace (*abréviation*). Oproti tomu tvar *kilo* je redukcí slova *kilogramme*, tudíž je výsledkem tronkace. Dalším ukazatelem pro odlišení těchto dvou procesů může být také fakt, že se za tronkovaným lexikem na rozdíl od abreviací nikdy nepíše tečka. Abreviace jsou na rozdíl od tronkace výsledkem procesu čistě grafického, k redukcí dochází pouze v psané formě, přičemž fonetická podoba se nemění - mluvená forma zkráceného tvaru a původní tvar slova se nijak neliší. Tronkované jednotky jsou naopak specifické tím, že se redukce dotýká jak psané, tak mluvené formy slovního tvaru. Abreviace také zpravidla respektuje klasické slabičné dělení (*découpage syllabique*), což v případě tronkace není vždy pravidlem (Riegel, 1994: 551, Fridrichová, 2012: 82–83).

2.2 Siglaison a akronymy

Proces krácení v případě *siglaison* spočívá v redukcí slovního tvaru, přičemž jsou zachovány pouze počáteční písmena slov původních (nebo slov hlavních). Výsledná forma se nazývá *sigle* (zkratka v užším slova smyslu) a v mluvené formě se většinou hláskuje. Některé *sigles* jsou vyslovovány jako celá slova, pokud rozložení konsonantů dovolí

artikulaci a přeslabikování (*OTAN*,⁴ *SIDA*,⁵ *OVNI*⁶). V psané formě je užíváno psaní majuskuly nebo rozdělení tečkou. Ve většině případů se jedná o substantivum, např. *une H.L.M.*⁷ nebo *une B.D.*,⁸ výjimečně adjektivum. Některé *sigles* se díky běžnému užívání zařadily mezi slova obecná, např. *radar* > z angl. *Radio detecting and ranging*. V tomto případě je zbytečné užívat majuskula, protože se již nejedná o zkratku v pravém slova smyslu.

Smyslem zkratk i akronymů je zkracování jmen institucí, organizací, společenství nebo zemí (např. *L'UNESCO*).⁹ Dochází i k výpůjčkám z cizích jazyků, např. *un S.O.S* > *save our souls*. *Sigles* i akronymy mohou podléhat dalším slovotvorným derivacím, např. *l'ONU*¹⁰ → *onusien*. Pokud dochází ke kombinaci první slabiky či několika počátečních písmen více slov do jednoho výsledného, vznikají tzv. akronymy, např. *Benelux* > *Belgique, Nederland, Luxembourg* nebo *OVNI* > *Objet volant non identifié* (Riegel, 1994: 552, Apothéloz, 2002: 19–20, Fridrichová, 2012: 39–46).

Rozdíl mezi grafickou abreviací a *sigles* lze pozorovat z hlediska fonetiky. Fonetická forma abreviace se od formy grafické neliší, zkrácený tvar mluvčí vyslovuje stejně jako tvar původní. Naopak *sigles* vyslovuje, hláskuje. *Sigles* jsou složeny z počátečních písmen, ale je s nimi zacházeno jako se slovy – buď je tedy mluvčí hláskuje (*une H.L.M.*), nebo vyslovuje celá slova (*L'O.T.A.N.*). Oba procesy jsou často doprovázeny tečkou, nicméně v poslední době se objevují tendence psaní bez tečky: *la S.N.C.F.* → *la SNCF*¹¹ (Fridrichová, 2012: 39–43).

⁴ *Organisation du Traité de l'Atlantique Nord* (*Dictionnaire Larousse*, dostupný z: <https://www.larousse.fr>, cit. 2020-02-26).

⁵ *Syndrome immunodéficitaire acquis* (*Dictionnaire Larousse*, dostupný z: <https://www.larousse.fr>, cit. 2020-02-26).

⁶ *Objet Volant Non Identifié* (*Dictionnaire Larousse*, dostupný z: <https://www.larousse.fr>, cit. 2020-02-26).

⁷ *Habitation à Loyer Modéré* (*Dictionnaire Larousse*, dostupný z: <https://www.larousse.fr>, cit. 2020-02-26).

⁸ *Bande dessinée* (*Dictionnaire Larousse*, dostupný z: <https://www.larousse.fr>, cit. 2020-02-26).

⁹ *Organisation des Nations unies pour l'éducation, la science et la culture* (*Dictionnaire Larousse*, dostupný z: <https://www.larousse.fr>, cit. 2020-02-26).

¹⁰ Riegel (1994: 551–552) uvádí s tečkou: *L'O.N.U.* > *Organisation des Nations unies* (*Dictionnaire Larousse*, dostupný z: <https://www.larousse.fr>, cit. 2020-02-26).

¹¹ *Société nationale des chemins de fer français* (*Dictionnaire Larousse*, dostupný z: <https://www.larousse.fr>, cit. 2020-02-26).

2.3 Tronkace jako slovotvorný postup

Tronkace je jedním ze slovotvorných procesů zkracování slov v moderní francouzštině. Jedná se o slovotvorný proces redukce víceslabičných slov. Výsledek procesu se nazývá tronkát, nebo také tronkované lexikum. Může docházet k odpadnutí počáteční či koncové části slovního tvaru. Mezi základní typy tronkace řadíme apokopu a aferezi. Při tronkaci apokopou dochází k redukci koncové části slovního tvaru, při tronkaci aferezí se jedná o redukci jednoho nebo více počátečních fonémů. Častějším jevem je ve francouzštině apokopa. Mezi specifické typy tronkace patří kromě jiného synkopa, nebo lexikální amalgámy (*amalgame lexical*). U lexikálních amalgámů dochází k tronkaci a následné kompozici lexika. K redukci slova při tronkaci dochází obvykle na slabičném předělu (*adolescent*), nicméně není vyloučena ani tronkace uvnitř slabiky (*manif-estation*). Tronkovaná jednotka zpravidla zachovává rod původního lexika, nicméně existují výjimky. Při tronkaci apokopou zanikají u tronkované jednotky indikátory feminina. Kategorie čísla se jeví problematičtější než kategorie rodu. Některé jednotky indikátory plurálu přebírají, jiné nikoli. Znak plurálu se po tronkaci apokopu ztrácí jen v některých případech (Hündlová, 2011: 45).

Zkrácené a původní tvary se liší z hlediska grafického i fonetického, přesto se však nejedná o nová slova, pouze o redukované tvary slov původních. Cílem tronkace je krácení příliš dlouhých slov za účelem jazykové hospodárnosti. Ke zkracování formou tronkace dochází nejčastěji v hovorové francouzštině a argotu. Důvodem je potřeba zkracování lexika pro jednodušší a rychlejší vyjadřování v řeči mluvené i psané. V psané formě je zkrácené lexikum v současné době užitečné převážně v komunikaci na sociálních sítích či v SMS zprávách. V rámci argotu může tronkace sloužit i jako forma kódovaného jazyka pro sociální skupiny. Tronkace ale není pouze záležitostí argotu či mluvené francouzštiny, postupně se mísí i do běžného jazyka a řeči, například do spisovné francouzštiny v oblasti ekonomiky či obchodu: *la compta (la comptabilité)*, *les protos (les protocoles)*. Nicméně tronkovaná komunikace je stále v těchto odvětvích častější v mluvené francouzštině, i když tendence užívání tronkátů v rámci psaného projevu zcela jistě narůstá (Grevisse, 2008: 203, Fridrichová, 2012: 82–83).

2.3.1 Terminologie

Úvodem je nutné vymezit termín z hlediska terminologie. Pojetí tronkace se u různých lingvistů může lišit. Ve francouzštině užívá Fridrichová (2012: 65) pro tento

slovotvorný proces pojem „*la troncation*“ (tronkace), výslednou lexikální jednotku pak „*le mot tronqué*“ (tronkované slovo, tronkovaná jednotka, tronkované lexikum).¹² Kromě těchto zavedených pojmů nazývá autorka tronkovanou jednotku „*un troncat*“ (tronkát). Většina publikací se k této terminologii přiklání.¹³ Tato práce se primárně bude řídit uvedenou terminologií.

2.3.2 Definice

V této části práce tronkaci definuje pomocí obecných slovníků: *Le Petit Robert*, *Dictionnaire de l'Académie française*, *Grand Larousse de la langue française* aj. Pod pojmem tronkace se rozumí proces krácení víceslabičných slov, který spočívá v odstranění jedné nebo více počátečních, nebo častěji koncových slabik (*Trésor de la langue française*).¹⁴ *Grand Larousse de la langue française* (1978: 6272) uvádí, že se jedná o lingvistický fenomén spočívající v krácení slova odstraněním jedné nebo více počátečních či koncových slabik, například *un (ca)pitaine*, *une radio(graphie)*.¹⁵ *Le Petit Robert* (2018: 2632) definuje tronkaci jako proces krácení víceslabičného slova odstraněním jedné nebo více slabik. Jako příklad uvádí, že *vélo* je tronkací slova *vélocipède*.¹⁶ Zde autoři prezentují i základní typologii tronkace, a to konkrétně apokopu, aferezi a *mots-valise* (lexikální amalgám).¹⁷ Další slovníky, jako například *Dictionnaire Hachette*, definují tronkaci jako zkrácení slova odpadnutím jedné nebo více slabik (Maurin, 1993: 1623),¹⁸ nebo proces krácení spočívající v odpadnutí koncové slabiky víceslabičného slova (Dubois, 1973: 500).¹⁹ Zde lze sledovat, že některé starší slovníky definují pouze tronkaci apokopou, tudíž pouze případ odpadnutí slabiky koncové. Někteří lingvisté nemluví přímo o tronkaci,

¹² Tronkované lexikum patří do skupiny neologismů, které ve francouzštině vznikají z již existujících slov (Hündlová, 2011: 29).

¹³ Fridrichová (2012: 65) zmiňuje i odklon od klasické terminologie, některé publikace preferují termín metamorfologie (cf. Dressler, 2003: 3).

¹⁴ „*Procédé d'abrègement des mots polysyllabiques qui consiste à supprimer une ou plusieurs syllabes à l'initiale ou, plus souvent, à la finale.*“ (*Trésor de la langue française informatisé* [online], dostupný z: <http://stella.atilf.fr>, cit. 2019-11-15)

¹⁵ „*Phénomène linguistique consistant dans l'abrègement d'un mot par suppression d'une ou plusieurs syllabes à l'initiale ou à la finale, comme dans un (ca)pitaine, une radio(graphie).*“ (*Grand Larousse de la langue française*, 1978: 6272)

¹⁶ „*Procédé d'abrègement d'un mot polysyllabique par suppression d'une ou plusieurs syllabes. Vélo est la troncation de vélocipède.*“ (*Le Petit Robert*, 2018: 2632)

¹⁷ V této práci jsou *mots-valises* uvedeny pod pojmem lexikální amalgámy (*amalgame lexical*) a jsou zařazeny do kapitoly o specifických formách tronkace. V rámci základní typologie je uvedena pouze apokopa a afereza.

¹⁸ „*Abrègement d'un mot par la chute d'une ou de plusieurs syllabes.*“ (Maurin, 1993: 1623)

¹⁹ „*Un procédé d'abréviation [...] consistant à supprimer les syllabes finales d'un mot polysyllabique.*“ (Dubois, 1973: 500)

např. Picoche (1992: 502) zmiňuje nejbližší výraz *tronquer*. Šabršula (1983: 108) mluví jen o apokopě a aferezi, které řadí do podkapitoly o zkracování slov obecně. Dauzet (1947) zmiňuje pouze derivaci a kompozici.

Většina publikací definuje tronkaci pouze jako slabičné dělení. K oddělení počáteční či koncové části lexika však nedochází pouze na slabičném předělu, nýbrž i v rámci slabiky. Jako příklad uveďme jednotku typu *pro-f-e-sseur*. Tronkace neprobíhá přímo na slabičném předělu, jako je tomu například u slova *écolo-gique*, ale uvnitř slabiky. Posledním fonémem výsledné apokopované jednotky je v takovém případě počáteční foném slabiky po ní následující. Z tohoto důvodu Hündlová (2011: 29) připomíná, že je důležité pojem tronkace chápat jako „vynechání celých částí nebo skupin fonémů slovního tvaru,“ nikoli pouze jedné nebo více slabik.

Na základě konzultovaných publikací a slovníků lze shrnout hlavní aspekty pro definici redukce pomocí tronkace. Jedná se o slovotvorný proces zkracování lexika, přičemž původní jednotky jsou víceslabičné. K redukci fonémů dochází buď na začátku, nebo na konci slovního tvaru. Podle způsobu redukce je tronkace rozdělena na apokopu a aferezi. Existují i specifické procesy v rámci tronkace, například lexikální amalgámy. Některé publikace řadí ke tronkaci také synkopu (Pruvost, Sablayrolles, 2003: 114, Tournier, Tournier, 2009: 345).²⁰

2.3.3 Základní charakteristika

Tronkace je jedním ze základních způsobů tvoření slov. Jde o vědomý slovotvorný postup, konkrétně o způsob krácení víceslabičných slov.²¹ Riegel (1994: 51–52) uvádí, že proces zasahuje i víceslovné tvary (*le chemin de fer métropolitain* > *le métropolitain* > *le métro*), či že výsledné formy mohou sloužit jako výchozí tvary pro další slovotvorbu (*omnibus* > *bus*, *bus* > *autobus*). Proces se děje za určitých sociálních a lingvistických podmínek. Pod pojmem tronkace jsou zahrnuty všechny typy redukce (krácení) lexému vypuštěním jednoho nebo více segmentů (Apothéloz, 2002: 19).

Ve většině případů dochází k redukci slabiky koncové, tzn. redukci vpravo: *petit déj* > *petit déjeuner*, *appart* > *appartement*, *info* > *information*. Význam původního

²⁰ Synkopa je způsob krácení, kde dochází k redukci uprostřed slova. Synkopou se tato diplomová práce zabývat nebude, v teoretické části je zmíněna hlavně základní typologie užitečná pro praktickou část práce z hlediska jazykové úrovně analyzovaných učebnic.

²¹ Riegel (1994: 551) uvádí pouze odpadnutí dvou či tří slabik, jedna slabika je podle něj výjimkou.

a tronkovaného lexika se po redukci zásadně neliší, tronkovaná jednotka reprezentuje spíše hovorovou formu původního lexika. Případné odlišnosti existují především v rámci sociolingvistického kontextu, ale nikoli v samotném významu (Apothéloz, 2002: 19).

Obecně se tronkace neřídí žádnými pevně danými pravidly, což je způsobeno převážně jejím relativně nedávným rozmachem. Nicméně zcela jistě existuje pro tronkované jednotky mnoho společných znaků, ze kterých bude možné pravidla zformulovat, i když pouze povrchově, jelikož lexikologie a slovtvorba se neustále vyvíjí. Důležité je, aby byl zachován význam slova, který ale není vždy zcela jednoznačný.

2.3.4 Vývoj

Vzhledem ke kontinuálnímu vývoji jazyka se tronkace v současné francouzštině stává rozšířeným fenoménem. První vlnu rozvoje zažila v 19. století s rozšířením knihtisku, i když poprvé se pojem *troncation* objevuje již kolem roku 1611. Od té doby se důsledkem technologického pokroku užívá tronkace stále častěji. Zvyšování počtu tronkovaného lexika v moderní francouzštině dokládá i Antoine (2000: 26), který poukazuje na markantní nárůst redukovaných slov za posledních dvacet let. Autor vzhledem ke stoupavé tendenci vývoje očekává kontinuální nárůst počtu tronkátů ve francouzštině, či začlenění tronkovaného lexika do jazyka spisovného či odborného. Důkazem jsou již současné tendence aktivního užívání tronkovaných pojmů v oblasti ekonomiky či byznysu (*Grand Larousse de la langue française*, 1978: 6272, Fridrichová, 2012: 70).

2.3.5 Slovní druhy a gramatické kategorie

Tronkaci podléhají nejčastěji substantiva a adjektiva. V malém zastoupení se objevuje také redukce u adverbíí, u sloves je spíše vzácná. Může nastat i situace, kdy se stejný tvar tronkované jednotky užívá jako substantivum i adverbium (Hündlová, 2011: 39–41, Fridrichová, 2012: 79–80):

Doc → *Document*, substantivum.²²

Je suis claustro → *Claustrophobe*, adjektivum.

À la télé/ séries télé → Stejný tvar zastupuje substantivum i adjektivum.

Tronkaci podléhají také adverbia: např.: *exact* > *exactement*, *d'acc* > *d'accord*,

²² Od tronkátu *doc* (ve významu substantiva *document*) je důležité odlišovat tronkovaný tvar *docu*, který je redukovanou formou adjektiva *documentaire*.

probab > *probablement*.²³ Tronkace příslovčí je častější v hovorové francouzštině mezi mladými mluvčími (Fridrichová, 2012: 79).

Ke slovesné redukci pomocí tronkace dochází zřídka, ale lze se s ní setkat především v mluvené francouzštině. Například argotické spojení „*ne pas toucher*“ je redukováno na „*pas touche*“ nebo „*ne t'occuper pas de ça*“ na „*t'occupe*“ (Grevisse, 2008: 203). Fridrichová (2012: 79) se ohledně tématu tronkace sloves vymezuje vůči Béchadeovi (1992: 172), který říká, že slovesa nemohou být předmětem tronkace: „[...] *en tout cas jamais des verbes*.“ Autorka nesouhlasí, jelikož se jazyk v novém tisíciletí posunul a moderní francouzština je vůči tronkaci mnohem otevřenější, jak ostatně dokládá i výskyt tronkovaných slov v některých slovnících. Autorka uvádí příklady tronkovaných sloves jako např. *je re* (*revenir, retourner*) a stejně jako mnoho dalších lingvistů předpokládá, že díky strmému rozvoji technologií bude slovo tvorný proces tronkace v jazyce stále rozšířenější. Na druhou stranu varuje před rostoucí tendencí lexikální redukce (*surtruncation*) a narůstající homonymií v jazyce.

U nově vzniklých lexikálních jednotek vyvstává otázka gramatických kategorií, konkrétně zda se bude nově vzniklé lexikum shodovat v rodě a v čísle s původní nezkrácenou formou. Vzhledem k převažujícímu množství substantiv a adjektiv v rámci procesu tronkace se práce věnuje kategorii rodu a čísla.

Podle Fridrichové (2012: 80–81) je u tronkovaných jednotek zpravidla zachován rod původního lexika: *la fac* > *la faculté* nebo *le bac* > *le baccalauréat*. Grevisse (2008: 602) ale dodává, že nastávají situace, kdy se rod po tronkaci mění. Uvádí případy, kdy se rod a číslo tronkované jednotky liší od původního tvaru: *ratatouille* (*f*) > *rata* (*m*), *chromolithographie* (*f*) > *chromo* (*m*). Jisté je, že neexistuje obecné pravidlo pro zachování či změnu rodu po procesu tronkace. Tronkovaná adjektiva nejsou v oblasti rodu variabilní, užíváme stejnou formu pro maskulina i pro feminina. Po odpadnutí koncové slabiky často mizí i část, která nese znaky feminina. Tronkovaný tvar tedy nejeví typické znaky ženského rodu, formy maskulina a feminina se stávají totožné. Bez kontextu je často obtížné zjistit o jaký rod se jedná: *accro* < *accrochée* (Hündlová, 2011: 42).

Tronkované jednotky zpravidla znaky plurálu přebírají: např. *les profs*. Invariabilní redukována forma je spíše výjimkou. Grevisse (2008: 683) upřesňuje, že se většinou jedná

²³ *Écolo, rapido* (adverbium).

o tvary, které jsou v jazyce chápány jako nové: např. *les psy (les psychologues)*. Vyskytují se i tvary v obou variantách: *sympa/sympas*. Fridrichová (2012: 81) poznamenává, že tato variabilita je pravděpodobně důsledkem nedostatečného vymezení pravidel pro vznik tronkovaných jednotek. Substantiva ve většině případů přebírají v plurálu koncové –s, u adjektiv jsou obě varianty stejně časté, například *hippo* → *hippos* (subs.) a *po* → *politique* (adj.). Na základě toho lze předpokládat, že znak plurálu přebírají tronkovaná substantiva, nikoli však adjektiva, jako je tomu v případě *Les photos x des séances photo*, kde jednotka koncové –s přebírá pouze ve formě substantiva a adjektivum zůstává v plurálu neměnné. Existují ovšem i substantiva, která koncové –s v plurálu nepřebírají: např. *des expat'*. Stejně tak některá tronkovaná adjektiva přebírají znak plurálu: *accro* → *accros*. Některé publikace jako znak plurálu obecně uvádí koncové –s nebo koncové –x (méně časté). Znak plurálu se nemusí v tronkované formě shodovat se znakem plurálu ve formě původní: např. *abdos* > *abdominaux* (Grevisse, 2008: 683, Hündlová, 2011: 43–44, Fridrichová, 2012: 81).

2.3.6 Pojetí tronkace v českém jazyce

Pojem tronkace ve významu *truncation* ve francouzštině se v českém jazyce nevyskytuje. Jak je již uvedeno v předchozích kapitolách, *Nový encyklopedický slovník češtiny* zmiňuje pojmy apokopa a afereze, nikoli však tronkaci. V rámci slovtvorby je však problematika zkracování slov s cílem redukce jazykového projevu v češtině aktuální stejně, jako v jiných jazycích. Lingvisté se začali zkratkami zabývat již na počátku minulého století, a stejně jako ve francouzštině jejich užívání během 21. století znatelně narůstá.

Hrbáček (1979: 17) popisuje teorie užívání zkratk v češtině, přičemž upozorňuje na odlišnosti v názorech mnoha lingvistů. Někteří lingvisté zkratku chápou jako redukci čistě grafickou, někteří však pod tento pojem řadí jak redukce grafické, tak graficko-fonické. Hrbáček zkratku (*abréviation*) chápe jako souhrnné označení všech typů zkratk. Autor následně odlišuje zkratky grafické a graficko-fonické. Mezi grafické zkratky řadí zkratky ustálené tzv. iniciálové zkratky (např. > například/ č. > číslo), rámcové grafické zkratky („pí“ > „paní“) a další. Jako graficko-fonické zkratky označuje autor zkratky nelexikální a lexikální. Nelexikálními zkratkami rozumí zkratky iniciálové („OSN“ > „Organizace spojených národů“), což lze přirovnat k *sigles* ve francouzštině. Mezi zkratky lexikální řadí autor následující skupiny:

- zkratková slova;

- zkrácená slova;
- derivačně zkratková slova;
- derivačně zkrácená slova.

Pro tuto práci jsou určující zkratky lexikální graficko-fonické. Slovotvorný proces tronkace ve francouzštině je možné přirovnat konkrétně k tzv. zkratkovým slovům. Zkratková slova vznikají na jednoslovné bázi buď z expresivních důvodů (hypokoristika), nebo za účelem krácení dlouhého slova s cílem ušetřit čas a energii. Zkrácená slova musí obsahovat alespoň jednu slabiku a nesmí se skládat pouze z iniciály. Autor uvádí několik příkladů: „limo“ > „limonáda,“ „nealko“ > „nealkoholický,“ „Nela“ < „Nelahozeves,“ „Rako“ > „Rakovník.“ Od zkratkových slov se příliš neliší derivačně zkratková slova. Autor uvádí, že tato skupina funguje na bázi smíšené, tzn. kompozice a derivace, zatímco zkratková slova jsou typem čistě kompozičním. Jako derivačně zkratková slova uvádí autor např. slangové výrazy typu „biol-ka,“ „mat-ika,“ nebo „IMEX“ (**im**-port + **ex**-port). Zmíněný příklad lze přirovnat k francouzským lexikálním amalgámům, kde nová slova vznikají redukcí (tronkací) a následnou kompozicí. V případě výrazů „biol-ka“ a „mat-ika“ se vybaví tronkace apokopou a následná sufixace (Hrbáček, 1979: 54–59).

Dokulil (1962: 25–26) zkracování slov (zkratky) uvádí jako jeden ze slovotvorných procesů v českém jazyce. V rámci slovotvorby zmiňuje také zvláštní způsoby tvoření slov, která se týkají pouze formy, tzn. význam se nemění, maximálně dochází k modifikaci. Do této skupiny řadí autor tzv. mechanické krácení, které se vyskytuje nejčastěji u vlastních jmen: např. „Magdaléna“ → „Léna,“ „Alžběta“ → „Běta,“ „Vilemína“ → „Mína.“ Proces je podle autora doprovázen změnou tvarosloví, sufixací, nebo změnou hláskového základu. V argotu a slangu dochází k mechanickému krácení i u jmen obecných, např. „učitelka“ → „úča.“ Ve slangové řeči dochází dle Dokulila „k vypouštění posledních slabik formovaných slov či slovních tvarů na konci výpovědi.“ Autor uvádí příklady: „nevadí“ → „neva,“ „neplatí“ → „nepla,“ „bezvadný“ → „bezva.“ Může docházet také ke zkracování slov cizích či příliš dlouhých, například „radioaparát“ → „rádio,“ „biograf“ → „bio,“ „automobil“ → „auto.“ K tomuto krácení dochází na familiární úrovni jazyka, nicméně jak lze dnes vidět, některé zkratky se již prosazují i v češtině obecné, jako například auto či rádio.

Pojem tronkace (*truncation*) ve významu redukce koncové či počáteční části slovního tvaru český jazyk nezahrnuje, uvedené publikace ani *Nový encyklopedický slovník*

češtiny pojem neuvádí. V češtině ovšem dochází ke zkracování slov stejně jako ve francouzštině, většinou za účelem redukce příliš dlouhých slov a ušetření času a energie. Autoři se shodují na pojetí zkratky v češtině jako slovtvorného procesu. Z mnoha typů zkratk, které jsou v obou publikacích uvedeny, práce zmiňuje zkratky, které se charakteristikou i formou blíží tronkovanému lexiku ve francouzštině. Takové zkratky jsou podle autorů formální a graficko-fonické, nikoli pouze grafické. K redukci dochází zejména u vlastních jmen či ve slangové řeči, přičemž po redukci může dojít k přidání sufixu či koncovky. Typologicky je tronkaci nejbližší Dokulil (1962: 26), který v rámci zvláštních způsobů tvoření slov mluví o „vypouštění posledních slabik formovaných slov.“ Například zkratku *bezva* (bezvadný) můžeme přirovnat k tronkaci *apokopou* u adjektiv (*sympa* > *sympathique*). Stejný autor také uvádí příklady zkracování jmen vlastních: „Alžběta“ → „Běta.“ Tento proces lze přirovnat k tronkaci aferezí.

Nový encyklopedický slovník češtiny řadí *apokopu* a *aferezi* k jazykovým procesům, které mají za cíl zmenšovat fonický objem slov v rámci mluvené řeči. Souhrnně je označuje (společně se *synkopou*) jako redukce. Pro *aferezi* uvádí například hovorový výraz „brý den“ („dobrý den“), pro *apokopu* např. „jak“ („jako“) nebo „víc“ („více“).

3 Způsoby tronkace

3.1 Základní způsoby tronkace

Tato kapitola nejprve zmiňuje dva základní způsoby tronkace: apokopu (tronkaci vpravo) a aferezi (tronkaci vlevo). Jak bylo již řečeno, někteří lingvisté (cf. Fridrichová, 2012) řadí do této kategorie také synkopu, nicméně tomuto fenoménu se vzhledem k tématu a rozsahu práce nevěnuje. Práce oba vybrané procesy definuje na základě obecných slovníků francouzštiny a uvádí základní charakteristiku slovtvorného procesu. Jelikož je apokopa ve francouzštině mnohem častějším jevem než afereze, kapitola o tronkaci vpravo je zpracována detailněji. V rámci apokopy je rozpracováno zakončení apokopované jednotky, kapitola se věnuje problematice slabiky a přeslabikování. Dále se zabývá některými specifickými procesy doprovázející tronkaci apokopou, například apostrof, sufixace či citové zabarvení tronkovaného lexika. Nakonec zmiňuje i výskyt apokopovaného lexika v odborné francouzštině. V kapitole o aferezi se kromě základních charakteristik a definic věnuje také specifickému procesu doprovázejícímu tronkaci vlevo, konkrétně reduplikaci.

3.1.1 Apokopa

Jedním ze základních způsobů slovtvorného procesu tronkace je apokopa, z hlediska typologie ji lingvisté řadí mezi základní způsoby tronkace. Při tronkaci apokopou odpadá koncová část slovního tvaru, mluvíme tedy o tronkaci vpravo (pravé tronkaci). Tronkované lexikum nejčastěji vzniká právě apokopou.

3.1.1.1 Definice

Z hlediska etymologie bylo francouzské slovo *apocope* převzato z latiny, z původně řeckého slova *apokopé – action de retrancher*²⁴ (Vitoux, 2015). Objevuje se poprvé v 16. století. Obecně ve francouzštině vyjadřuje redukci hlásky, jedné nebo více slabik na konci slova (*Dictionnaire de l'Académie française*).²⁵ Slovník *Larousse* definuje apokopu jako odpadnutí jednoho nebo více fonémů na konci slova.²⁶

²⁴ Proces vyškrtnutí, strhnutí, odečtení (*Lingea* [online], dostupný z : <https://slovníky.lingea.cz>, cit. 2019-03-08).

²⁵ „Retranchement d'un son, d'une ou de plusieurs syllabes à la fin d'un mot.“ (*Dictionnaire de l'Académie française* [online], dostupný z: <https://www.dictionnaire-academie.fr>, cit. 2019-11-18)

²⁶ „Chute d'un ou de plusieurs phonèmes à la fin du mot [...]“ (*Dictionnaire Larousse*, dostupný z: <https://www.larousse.fr>, cit. 2019-11-18)

3.1.1.2 Základní charakteristika

Apokopa se objevuje v různých světových jazycích. V české tradiční fonologii a morfologii je termínem pro zánik (odsunutí) koncových samohlásek. Jde o proces, který bývá souhrnně označován jako redukce a zpravidla slouží ke zmenšení fonického objemu slov za účelem hospodárnosti jazykového projevu (*Nový encyklopedický slovník češtiny*).²⁷ Kromě lingvistiky se pojem objevuje také v literatuře, kde se řadí mezi výrazové prostředky, které spočívají v odchylkách od forem běžného jazyka. V případě apokopy se jedná o odchylku slovoslednou, kde stejně jako v lingvistice dochází k vypuštění hlásek na konci slova.

Apokopa je jedním z nejčastěji užívaných typů krácení. Jde o slovotvorný proces, který Grevisse (2008: 202) definuje jako odpadnutí koncových slabik v mluvené francouzštině za účelem krácení slov. Šabršula (1983: 108) chápe apokopu jako zkrácení složeného slova, přičemž první část je zde zakončena na koncové –o. S apokopou se lze setkat také pod pojmem tronkace vpravo (či pravá tronkace). Ve většině případů dochází k redukci jedné nebo více koncových slabik s tím, že dvě nebo tři počáteční zůstanou zachovány, například *fac* > *faculté*, *ciné* > *cinéma*, *bac* > *baccalauréat* a další.²⁸ Výjimkou je pouze jedna zachovaná slabika (Riegel, 1994: 551, Fridrichová, 2012: 68–69, Vitoux, 2015). Jak bylo řečeno výše, Šabršula neřadí apokopu (stejně tak i aferezi) pod základní způsoby tronkace, jelikož pojem tronkace sám o sobě v jeho publikaci chybí. Autor řadí apokopu do podkapitoly zkracování slov obecně.

²⁷ *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online], dostupný z <https://www.czechency.org>, cit. 2019-11-18).

²⁸ Některé publikace či webové slovníky uvádí v případě *ciné* dvojí tronkaci: *ciné* > *cinéma* > *cinématographe* (*TERMIUM plus*, *La banque de données terminologiques et linguistiques du gouvernement du Canada*, dostupný z: <https://www.btb.termiumplus.gc.ca/>, cit. 2020-01-27).

3.1.1.3 Zakončení apokopované jednotky

Tronkované jednotky je možné rozdělit do tří skupin podle typu zakončení (Šabršula, 1983: 108, Hündlová, 2011: 31–33):

1. Apokopovaná jednotka zakončená na –o.
 - a. Tronkované jednotky zakončené na původní koncové –o.
 - b. Tronkované jednotky, ke kterým byl sufix –o po redukci následně přidán.
2. Zakončení na jinou samohlásku než na –o.
3. Tvary zakončené na souhlásku.

Na proces lze pohlížet také z hlediska dělení na vokalické či konsonantické zakončení tronkované jednotky:

1. Vokalické zakončení

Zakončení na ústní samohlásky:

přední [a]: *sympa*;

přední zavřené [e]: *ciné*;

přední [i]: *ordi*;

přední [y]: *actu*;

zadní zavřené [o]: *resto*.²⁹

Zakončení tronkované jednotky na tyto vokály odpovídá fonetickým pravidlům francouzštiny. Souhlásky se nachází ve všech případech v přízvučném postavení. Ve francouzštině je přízvuk na poslední slabice (otevřené, tzn. zakončené samohláskou, která se vyslovuje) rytmické skupiny.

2. Konsonantické zakončení

Na rozdíl od samohlásek v této skupině nepřevažuje jeden konkrétní konsonant.

Na konci tronkované jednotky mohou být různé souhlásky, např.:

- Závěrové: [b]: *pub*, [d]: *prod*, [k]: *fac*, [m]: *gym*, [p]: *récup*, [t]: *appart*, *expat*;
- Úžinové: [ʒ]: *déj*, [f]: *prof*.

²⁹ Tronkovaný tvar *resto* je redukcí původního *restaurant*. Výsledná podoba po tronkaci by teoreticky měla být *restau*. Tento tvar lze skutečně v mnoha textech nalézt. Stejně jako většina tronkovaných tvarů zakončených na -o se ovšem i tento tvar graficky upravil z *restau* na *resto*, ačkoli z hlediska výslovnosti mezi oběma tvary neexistuje rozdíl. Často se preference tvaru liší regionálně (Hündlová, 2011: 31–33, Fridrichová, 2012).

U slov, která obsahují foném –o, probíhá troncace zpravidla za tímto fonémem, a to bez zásahu do slabičné struktury původní lexikální jednotky. Tento jev je podle Šabršuly (1983: 108) silně motivován mluveným systémem jazyka vzhledem k fonetickým aspektům troncace. V ideálním případě dojde při redukci apokopou k rozdělení slova na jednotlivé slabiky a následnému odebrání jedné či více slabik koncových (Fridrichová, 2012: 69). Tato slova jsou ve své původní formě řazena ke kategorii substantiv, která jsou původně zakončena na *-aud*, *-eau*, *-ot* atd. Vznikají tak troncované jednotky typu *ado* > *adolescent*, *croco* > *crocodile*, *aristo* > *aristocratique*, *vélo* > *vélocipède*, *auto* > *automobile*, *métro* > *métropolitain* a další (Šabršula, 1983: 108, Hündlová, 2011: 31).

U slov, která foném –o neobsahují, dojde k troncaci (buď uvnitř slabiky či na slabičném předělu) a následnému připojení koncového –o. Na koncovku –o končí tedy troncáty zakončené ve své nezkrácené formě jinými koncovkami než –o, jako je *apéro* > *apéritif*, *mécano* > *mécanicien*, *proprio* > *propriétaire*. Zde se jedná o doplnění troncované jednotky o koncové –o v rámci slabiky z fonetických důvodů (Šabršula, 1983: 108).

Další skupinou jsou troncované jednotky, které **nekončí na –o, ale na libovolný foném:** samohlásku (*actu* > *actualité*, *prépa* > *préparation*, *ordi* > *ordinateur*) či souhlásku (*fac* > *faculté*, *manif* > *manifestation*, *déj* > *déjeuner*, *appart* > *appartement*).

Jak již bylo řečeno výše, existuje několik možností vzniku apokopované troncované jednotky (tzn. několik možných zakončení troncovaného lexika). Zkrácená slova končící na koncovku –o mohou a nemusí být výsledkem konkrétnějšího procesu v rámci troncace. V případě jednoduché apokopy (*apocope simple, pure*) je zachováno rozdělení slova po celých slabikách, jako například výše zmíněné *kilo-gramme*, *ado-lescent*, *écolo-gique*, přičemž počáteční slabika je zakončena na –o. Ve druhém případě dochází k mezislabičnému dělení, přičemž může dojít k připojení koncového sufixu k troncované jednotce. Troncovaná jednotka s koncovým –o je tedy často výsledkem konkrétnějšího procesu, kde se koncové –o přidává k redukované formě skrze sufix po oddělení koncové slabiky. Toto zakončení na –o je původně převzato z latinského sufixu *-ottum*, od něhož je ženský rod ve francouzštině *-otte* (*-ot* v maskulinu), který může odkazovat na zdrobněliny a citové zabarvení (Fridrichová, 2012: 70–71).

3.1.1.4 Apokopa a slabika

Problematika slabik při tronkaci je dalším jevem spojeným s pravidly vzniku tronkovaných jednotek. Zpravidla mohou nastat dvě situace:

- Tronkace probíhá přímo na slabičném předělu (mezi dvěma slabikami): *ado-lescent*.
- Tronkace probíhá uvnitř slabiky: nedochází k odstranění jedné nebo více slabik, ale pouze k redukci části slabiky (odpadnutí části lexikální jednotky): *manif-e-station*.

Jak bylo již řečeno, při tronkaci nemůžeme hovořit pouze o redukci slabik, v této oblasti nelze generalizovat. Tronkace je redukce částí slovního tvaru (Hündlová, 2011: 34).

3.1.1.5 Tronkace uvnitř slabiky

Zásady slabičného přeskupování (**přeslabikování**) nejsou vždy zcela respektovány. Ve specifických případech tronkovaná jednotka končí na úvodní souhlásku slabiky následující, např. *ma-ni-fes-ta-tion*, *pro-fe-seur*, *fa-cul-té* (Fridrichová, 2012: 69). Také Šabršula (1983: 108) uvádí příklady jako *math(ématique)*³⁰ či *bac(calauréat)*. Apokopované lexikum se řadí do hovorové či nespisovné francouzštiny.

Jak Fridrichová (2012: 71) uvádí, většinou je ale proces založen pouze na oddělení částí slova, případně doplněním koncového -o. Můžeme se setkat i s jiným koncovým sufíxem tronkované jednotky: *-ar*, *-oche*, *-lo*, *-os*. Autorka užívá pro takové koncovky termín „pseudo-sufíxy“ a uvádí příklady: *maté-ri-l* → *matos*, *cinéma* → *cinoche*. Odkazuje na Martina Riegla (1994: 552), který je uvádí pod pojmem „*suffixes vides*“, a které se připojují kvůli výslovnosti a zvučnosti. Na druhou stranu Goudaillier (2001: 28) mluví o „resufixaci po tronkaci“ (posttronkační resufixace, posttronkační přeslabikování) a definuje ji jako typicky argotický proces (v argotu např. koncovky *-os*, *-ard*). Všichni tři autoři se shodují na tom, že se jedná o proces charakteru čistě formálního (*le procédé formel*).

³⁰ Apothéloz (2002) uvádí tronkovaný tvar *maths*.

3.1.1.6 Specifika doprovázející troncaci apokopou

3.1.1.6.1 Suffixace a diastratická suffixace

Apothéloz (2002: 117) zmiňuje některé specifické situace doprovázející proces troncace. Některé troncáty mohou nahradit svůj původní (nezkrácený) tvar. Původní tvar sice z jazyka zcela nevymizel, nicméně častěji se užívá tvar troncovaný, např. *vélo*, *auto*, *cinéma*, *photo* a další. Autor tato slova již nepovažuje za troncovaná, jelikož v jazyce nahradila tvar původní, nicméně práce s nimi bude dál zacházet jako s troncáty, které vznikly na základě slovotvorného procesu troncace.

Dále autor uvádí rozdělení troncátů na jednoduché a ty, které jsou doprovázeny následnou suffixací a diastratickou suffixací. Po diastratické suffixaci vzniká sociokulturní varianta lexika (např. *valise* → *valoche*). Je důležité si uvědomit, že ne všechna slova po troncaci redukují svou původní délku, v některých případech vznikají po přidání suffixu troncovaná slova delší než slova původní.

3.1.1.6.2 Oddělení prefixu

Troncací apokopou může docházet také k oddělení prefixu od původního slova složeného (např. *hyper* > *hypermarché*). Prefix v takovém případě získává autonomii, tzn. lze ho užít samostatně. Prefixy jako *hyper*, *super*, *mini* apod. mohou být užívány například jako substantiva či adjektiva (Fridrichová, 2012: 70).

3.1.1.6.3 Citové zabarvení

Troncované jednotky mohou nést i známky citového zabarvení, které může být jak pozitivní, tak i negativní. Fridrichová (2012: 71) uvádí jako příklad zkrácený výraz *accro* oproti původní formě *accrocher*. Troncovaná jednotka je chápána pozitivněji než celá lexikální forma. Naopak troncované jednotky typu *catho* (*catholique*), *intello* (*intellectuel*) mohou být spíše pejorativního charakteru.

3.1.1.6.4 Apostrof

Apokopované lexikum může být doplněné apostrofem. Otázka apostrofu v případě troncace zatím není normalizována, nicméně apostrof troncované jednotky doprovází spíše ojediněle. Děje se tak například u vlastních jmen či po souhlásce, ale téměř nikdy po samohlásce. Dále může označovat plurál, jako je tomu v případě *cop* - *cop's* (*copains*, *copines*). Hündlová (2011: 31) se přiklání k tomu, že jde pravděpodobně o ukazatel výslovnosti koncového fonému, který by se podle pravidel fonetiky ve francouzštině

nevyslovoval: např. *expat* > *expatrié*. V tomto případě se nevyslovuje [ekspa], jak by tomu bylo dle pravidel francouzské fonetiky, avšak správnou výslovností je [ekspat].

3.1.1.7 Apokopa v odborné francouzštině

Jak bylo již řečeno výše, apokopa se užívá zejména v nespisovné či hovorové francouzštině, nicméně lze se s ní setkat i v rámci odborných pojmů, např. *kilo*. Obecně platí, že tronkovaná slova, stejně jako zachování jejich původní formy, jsou často ukazatelem pro konkrétní jazykový systém: např. *vélocipède* je termín administrativní, kdežto *vélo* je termínem typickým spíše pro obecnou francouzštinu (Šabršula, 1983: 108, Fridrichová, 2012: 70).

3.1.2 Afereze

Druhým základním typem tronkace je tronkace vlevo, neboli afereze. Jedná se o odpadnutí počáteční částí slovního tvaru, přičemž k tomuto fenoménu dochází méně často než k odpadnutí části koncové.

3.1.2.1 Definice

Ve francouzštině se pojem *aphérèse* objevuje již v 16. století. Je převzatý z latinského *aphaeresis*, původně z řeckého *aphairesis* – *action d'enlever*.³¹ Označujeme jím redukci písmene nebo slabiky na začátku slova (Vitoux, 2015). Slovník Francouzské akademie uvádí příklad *Toinette - Antoinette*. Přestože slovník obsahuje definici jak afereze, tak apokopy, obecný pojem tronkace se zde nevyskytuje (*Dictionnaire de l'Académie française*).³²

3.1.2.2 Základní charakteristika

Afereze je jedním ze základních typů tronkace. Princip procesu spočívá v odpadnutí fonému na začátku slovního tvaru. Tronkovaná jednotka může vzniknout odtržením písmem, nebo slabičných jednotek. Obecně vzato je tato forma redukce užívána méně než apokopa (Riegel, 1994: 551, Grevisse, 2008: 203).

³¹ Proces odstranění, odejmutí (*Lingea* [online], dostupný z : <https://slovníky.lingea.cz>, cit. 2019-11-21).

³² *Dictionnaire de l'Académie française*, 9e édition [online], dostupný z: <https://www.dictionnaire-academie.fr/>, cit. 2019-11-19).

Afereze se nazývá také tronkace vlevo (levá tronkace) a stejně jako apokopa je především prostředkem mluvené francouzštiny, konkrétně familiární formy jazyka. Často se užívá v jazyce konkrétních společenství (rodina - dětská mluva, zdobněliny vlastních jmen, hypokoristické výrazy), či sociálních uskupení - argot (Fridrichová, 2012: 73).

Afereze je kryptičtější než apokopa, význam tronkovaného lexika je často nejasný. Důvodem je pravděpodobně absence první slabiky, která na úrovni sémantiky často obsahuje důležitou významovou informaci (Fridrichová, 2012: 73). Na rozdíl od apokopy je u afereze problematické vymezit obecná pravidla pro redukci. Hündlová (2011: 30) tvrdí, že to může být i z důvodu nízké frekvence užívání levé tronkace. Relativně málo časté užívání redukce aferezí může souviset také s jejím kryptickým charakterem, který je důsledkem odpadání slabik nesoucích významovou informaci. Ve své publikaci Hündlová představuje kritérium srozumitelnosti lexika. Po redukci aferezí by lexikum nemělo ztratit části tvaru potřebné pro srozumitelnost výsledné jednotky (zachované pravidlo srozumitelnosti sledujme např. u *autobus* > *bus*). Hranice srozumitelnosti lexika ovšem stále nejsou zcela dané (např. *zique* > *musique*). Je nutné přihlédnout i k tomu, že některá zkrácená slova ztrácí srozumitelnost záměrně, tronkovaná jednotka je často kódem určité sociální skupiny. Sociolekt skupiny vytváří vlastní specifické lexikum, jehož význam zpočátku není obecně známý a srozumitelný.

Počet redukovaných slabik při tronkaci aferezí není pevně daný. Stejně jako v případě apokopy se proces nemusí řídit zásadami slabičného dělení. Předěl mezi zkrácenou částí a zbytkem slova se často nachází i uvnitř jedné slabiky. Dochází i k situaci, kdy nezůstane zachován celý kořen slova. V tomto případě se mluvčí často potýkají s aspektem srozumitelnosti (Hündlová, 2011: 30).

3.1.2.3 Reduplikace po aferezi

Proces krácení aferezí může být doprovázen reduplikací (*redoublement*, *réduplication*). Tento slovo tvorný proces je nejčastěji užíván v hypokoristickém vyjadřování, v jazyce dětí se setkáme s mnoha případy apokopy, afereze, aliterace či zdobnění. Slovník Francouzské akademie³³ definuje reduplikaci jako zdvojení slova ve větě, nebo zdvojení slabiky či písmene ve slově. Jako příklad hypokoristické reduplikace uvádí *fifille*. Fridrichová (2012: 78) uvádí příklady: *fanfan* > *fan* > *enfant*,

³³ „Le redoublement d'un mot dans une phrase, d'une syllabe ou d'une lettre dans un mot.“ (*Dictionnaire de l'Académie française* [online], dostupný z: <https://www.dictionnaire-academie.fr>, cit. 2019-01-27)

zonzon > *zon* > *prison*. Po apokopě je hypokoristická reduplikace spíše výjimkou (např. *coco* > *cocaïne*), často ale nastává v argotu (*cracra* > *crade*).

3.2 Specifické formy tronkace

3.2.1 Tronkace vlastních jmen

Redukci tronkací mohou kromě jmen obecných podléhat i jména vlastní. Tronkovaná vlastní jména nabývají po zkrácení spíše familiární charakter, ve výjimečných případech mohou být charakteru pejorativního. Nejčastějším typem tronkace u vlastních jmen je apokopa. Tronkovaná mohou být antroponyma, vznikají například hypokoristické tvary: *Mado* > *Madelaine*, *Jo* > *Joseph*, *Alex* > *Alexandre*. Může docházet k reduplikaci po tronkaci, kdy vznikají hypokoristika typu *Jojo* > *Joseph*. Tronkovaná mohou být i jména a příjmení známých osobností, což jim dodává familiární charakter: *Nicolas Sarkozy* > *Sarko*. Dále tronkace probíhá také v rámci toponym *le Troca* (náměstí *Trocadéro*) nebo *le Sébasto* (*boulevard Sébastopol*) a další. Redukci podléhají i názvy firem nebo značek: *McDo* > *McDonald's* nebo *Nes* > *Nescafé*³⁴ (Hündlová, 2011: 34–35, Fridrichová, 2012: 76).

3.2.2 Tronkace anglicismů

Slovotvorný proces tronkace nezasahuje pouze lexikální jednotky domácí, v tomto případě francouzské, nýbrž také výpůjčky z cizích jazyků, v současnosti nejčastěji z angličtiny. Některé tronkované anglicismy jsou již zcela integrovány do běžné francouzštiny. Fridrichová (2012: 75) uvádí příklady *Mc Do* > *Mc Donald's* nebo *foot* > *footbal*.

Ve většině případů je slovo nejprve přejato z cizího jazyka a následně případně podléhá procesu tronkace. V některých případech se proces obrátí a slovo je převzato již v tronkované formě. Nejčastěji se jedná o substantiva nebo adjektiva, většinou u přejatých slov nedochází ke změně gramatické kategorie: např. *brit* < *british*. Některé tronkáty mohou stejným tvarem zastupovat jak substantiva, tak adjektiva, například *glam* > *glamour*: *le glam* (substantivum), *une soirée glam* (adjektivum).

³⁴ *Nescafé* se v rámci tronkace řadí spíše do skupiny lexikálních amalgámů, protože vzniklo tronkací a následnou kompozicí slov *Nes(tlé)* + *café*.

Pomocí sufixace lze od anglicismu vytvořit také deriváty, například *glamour* > *glamouriser*. Na základě anglického slovíčka *glamour* vzniklo sufixací francouzské sloveso *glamouriser* (učinit půvabným, přitažlivým).

U výpůjček z angličtiny dochází i k tronkaci tzv. pseudo-anglicismů (*faux-anglicismes*), kdy je slovo a od něho odvozený tronkát užíván v odlišném významu než původní anglické lexikum. Například tronkovaná jednotka *smok* je zkráceným tvarem anglického slova *smoking*. Tronkací apokopou odpadá koncové *-ing*. Ve francouzštině a v češtině výraz *smoking* označuje společenský oděv pro muže, nicméně v angličtině se v tomto významu užívá spíše výraz *dinner jacket* nebo *tuxido* (Hündlová, 2011: 35–36).

3.2.3 Lexikální amalgámy

S procesem tronkace souvisí vznik tzv. lexikálních amalgámů (*amalgame lexical*), neboli *mot-valise* (zastaralý výraz pocházející z anglického *portmanteau-word*). Vznik těchto slov může spočívat v kombinaci dvou slovotvorných procesů: tronkace a následné kompozice (*composition par amalgame*). Nejčastěji se jedná o spojení počáteční a koncové části slov původních. Sablayrolles (2017: 56) zdůrazňuje, že tronkace často proces vzniku lexikálních amalgámů doprovází, nicméně není pro tvorbu těchto slov nutnou podmínkou. Lexikální amalgámy nejsou typem tronkace, jedná se o slovotvorný proces, který může a nemusí být tímto typem zkracování slov doprovázen.

Grevisse (2008: 193) a Tournier (2009: 30–31) lexikální amalgámy definují jako spojení počátečního a koncového segmentu dvou výchozích slov. Grevisse proces uvádí pod pojmem „*composition par télescopage*,” neboli překrývání slov. Při vzniku amalgámu dochází ke zkrácení alespoň jednoho ze dvou původních lexémů, přičemž původní lexémy jsou minimálně dva (Léturgie, 2011: 75–88).

Altmanová (2013: 34) uvádí kombinaci apokopa + afereze jako prototypickou formu procesu. Tronkace jako taková ovšem vznik lexikálních amalgámů doprovázet nemusí a může dojít k superpozici jednoho nebo dvou fonémů: *abri* + *idéal* → *abridéal*. Apothéloz (2002: 20) zmiňuje další možnosti kromě prototypické. Dochází také ke spojení počátečních či koncových lexémů mezi sebou, nebo apokopy či afereze ve spojení s dalším slovem („*mot simple*“). Nově vzniklá jednotka je složena z částí dvou výchozích jednotek a zpravidla se jedná o substantivum: např. *anglais* + *français* → *franglais*, *automobile* + *omnibus* → *autobus* (Grevisse, 2008: 193).

Apothéloz (2002: 20) uvádí, že obě výchozí složky mají zpravidla společný základ. Hündlová (2011: 37) taktéž zmiňuje otázku společného základu výchozích složek, nicméně k tomu dochází pouze v ideálním případě. Například u výrazu *clavardage* (komunikace online), který vznikl spojením *clavier* a *bavardage*: výrazy mají společný základ *-av*. Podle Hündlové ovšem amalgámy lexikální základ sdílet nemusí, zde uvádí příklady jako *Nescafé* (*nestlé* + *café*) nebo *caméscope* (*caméra* + *magnétoscope*).

Na základě uvedených publikací lze uvést základní typologii lexikálních amalgámů dle typu tronkace původního slova (či slov) před kompozicí (Fridrichová, 2012: 74–75, www.fracademic.com):

apokopa a afereze: *automobile* + *omnibus* → *autobus*;

apokopa a apokopa: *modulateur* + *démodulateur* → *modem*;

afereze a afereze: *vinyle* + *coton* → *nylon*;

apokopa a jednoduchý slovní tvar: *permanent* + *agriculture* → *permaculture*;

afereze a jednoduchý slovní tvar: *free* + *veganisme* → *freeganisme*.

Okruh výrazů řazených k lexikálním amalgámům je často nejednoznačný. Sablayrolles (2017: 56–57) zmiňuje problematickou etymologii pojmu *mot-valise*. Jedná se o specifický typ lexikálního amalgámu, kde se dvě slova spojují do jednoho složeného, přičemž mají společnou alespoň jednu slabiku (případně jeden vokál). Také Hündlová (2011: 38–39) a Léturgie (2011: 75–88) poukazují na nepřesnost v některých definicích. Z morfo-fonologického hlediska je problematická například absence společného základu lexikálních jednotek. Některé amalgámy lze proto považovat za výsledek jiných slovotvorných procesů, například kompozice či derivace, např. *caméscope*. Chápejme zde *-scope* jako samostatný prvek (-hled v češtině, např. jako dalekohled), také viz *périscop*, *microscope* a další. Další problematickou skupinou je podle autorky amalgám typu apokopa + apokopa. Jako příklad uvádí slovní spojení *modem*, které z hlediska slovotvorby prakticky nelze odlišit od *siglaison*. Výraz *modem* je utvořen na základě stejných principů jako například česká zkratka Sazka (Sázková kancelář). V obou případech jde o spojení počátečních komponentů v jeden celek.

Odborníci navrhují několik řešení těchto nejasností. Lexikální amalgámy by měly být vymezeny společným základem obou komponentů, dále také pouze prototypickou formou apokopa + afereze (Léturgie, 2011: 75–88). Lexikální jednotky vzniklé tímto procesem

(*composition par amalgame*) by pak měly specifikovat význam původních komponentů. Například doplněním *clav-* z *clavier* k původnímu výrazu *bavardage* je docíleno zúžení významu *clavardage* z povídání na specifitější význam - povídání pomocí klávesnice (online komunikace). Dalším příkladem je *franglais* a *anglais*, význam jednotky se tímto procesem zúží na angličtinu smíšenou s francouzštinou: *franglais* (Hündlová, 2011: 38–39).

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část se zabývá analýzou zastoupení jvu tronkace a tronkovaného lexika ve výuce na střední škole, konkrétně na všeobecném gymnáziu. Pro tento účel jsou zvoleny dva postupy. Zaprvé jsou vybrány tři učebnice francouzského jazyka určené pro studenty středních škol, jejichž jazykové znalosti odpovídají úrovni B1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.³⁵ Úroveň je zvolena na základě předpokladu odpovídajících znalostí francouzštiny spolu s dostatečnou slovní zásobou související se schopností souvislého a přirozeného mluveného projevu. Mluvčí na jazykové úrovni B1 je dle SERR (2002: 267) schopen porozumět běžným tématům jako je škola, práce, nebo volný čas. V cílové zemi se bez větších problémů domluví. Žák rozumí psanému textu, který obsahuje slovní zásobu týkající se každodenního života. Dokáže napsat souvislý text na jednoduchá témata a stručně vyjádřit své pocity či názory. Žák se znalostí na úrovni B1 rozumí hlavně spisovnému jazyku, převážně pokud rodilý mluvčí hovoří pomalu a zřetelně. Vybrané učební materiály jsou zvoleny jako reprezentativní vzorek aktuálních francouzských učebnic předkládající obraz moderního jazyka. *Édito B1* je učebnice založena převážně na autentických dokumentech, tudíž se jeví jako nanejvýš vhodná pro cíle této práce, *Alter ego +3* je učebnice s doložkou MŠMT České republiky. *Écho* pak cílí na výuku přirozené a autentické komunikace, což stejně jako v předchozích případech odpovídá cílům práce.

Přítomnost či případná absence tronkovaného lexika v učebnicích na úrovni B1, a v důsledku toho i ve výuce, je zjišťována také dotazníkovou formou v ročnících odpovídající jazykové úrovni, která představuje druhý vztyčný bod empirické části práce. Dotazník je koncipován převážně na základě slovních tvarů, které se nejčastěji vyskytují v analyzovaných učebnicích. Vybrané učebnice jsou považovány pouze za vzorek současných učebních materiálů, nicméně základní tronkované lexikum se ve všech třech učebnicích opakuje. Práce tudíž předpokládá přítomnost tohoto lexika i v dalších aktuálních učebních materiálech.³⁶ Učebnice jsou analyzovány s cílem zjistit četnost zastoupení tronkovaného lexika v těchto výukových materiálech. Autorka předpokládá, že znaky hovorové či obecné francouzštiny obsahují především autentické texty a audio nahrávky, které jsou v moderních učebnicích hojně zastoupeny. V důsledku toho lze předpokládat i přítomnost zkrácených slovních tvarů, tím pádem také tronkace.

³⁵ Dále jen SERR.

³⁶ Dotazování neužívají ve výuce pouze tři vybrané učební materiály, díky tomu lze případnou znalost tronkovaných jednotek chápat jako relativně určující.

4 Metodologie

Nejprve práce přistupuje k analýze obsahu tří vybraných učebnic. Z daných materiálů jsou vypsány všechny tronkované jednotky, které se v textech či audio nahrávkách vyskytují minimálně jednou. Počet výskytů jednotlivých tronkátů práce neuvádí, každý zkrácený tvar je ve shrnující tabulce uveden právě jednou. Tronkované jednotky jsou následně zpracovány v tabulkách a grafech, kde práce vyhodnocuje aspekty související s tímto slovotvorným procesem. V této části autorka předpokládá převažující výskyt tronkátů v učebnici *Édito B1* z důvodu jejího primárního zaměření na výuku skrze autentické dokumenty. Dále se očekává vysoké procento apokopovaných jednotek v rámci daného vzorku, přičemž oba tyto předpoklady jsou fakticky podloženy v části teoretické. Následně je vyhotoven dotazník, který je žákům předložen on-line formou. Dotazníkový průzkum cílí na zjištění percepce tronkovaných jednotek v rámci výuky pomocí učebnic u žáků s jazykovou úrovní B1 dle SERR. Vyhodnocená data z dotazníkového průzkumu jsou graficky a tabulkově zpracována v závěrečné části práce, přičemž z nich autorka vyvozuje odpovídající závěry pro dosažení cílů této práce. Autorka nepředpokládá vysoké procento znalosti tronkovaných jednotek u žáků na této úrovni. Žáci by měly být schopni u většiny tronkovaných tvarů odhadnout nezkrácený tvar, který je součástí jejich slovní zásoby. V této části lze dle odhadů předpokládat úspěšnost přesahující 70 %. Na druhou stranu, v případě tvoření tronkovaných výrazů autorka nepředpokládá úspěšnost vyšší než 50 %, a to s přihlédnutím k náročnosti daného úkolu a rozsahu slovní zásoby respondentů.

5 Analýza vybraných učebnic francouzštiny

K výzkumu přítomnosti či absence tronkovaného lexika ve výukových materiálech byly zvoleny tři učebnice francouzštiny, všechny odpovídající úrovni B1 dle SERR. *Édito B1* je moderní výukový materiál, který žákům předkládá aktuální a autentický obraz francouzského jazyka. *Alter ego + 3* je učebnice s doložkou MŠMT České republiky platnou od prosince 2019.³⁷ Učební materiál *Écho B1* cílí na schopnost přirozené a autentické komunikace ve francouzštině. Učebnice jsou popsány velmi stručně, podrobný popis učebnic není pro cíle práce relevantní. Všechny tři učební soubory úrovně B1 jsou složeny z učebnice, pracovního sešitu a metodické příručky pro učitele. Práce popisuje pouze učebnice, jelikož z hlediska slovní zásoby v lekcích se pracovní sešity a metodické příručky pro učitele neliší. Uvedené učebnice jsou doplněny o CD s audio nahrávkami. Všechny tři učební materiály jsou zvoleny převážně proto, že jsou zpravidla založeny na autentických dokumentech a audio nahrávkách. Dále se materiály přiklání k principům výukové metody komunikativní³⁸, což je dobrým základem pro přítomnost tronkovaných jednotek v rámci hovorové francouzštiny. Autorka tedy vychází z předpokladu, že díky těmto faktorům lze v učebnicích očekávat přítomnost tronkovaného lexika, a to převážně v audio nahrávkách či v autentických dokumentech.

5.1 Édito B1

Učebnice *Édito B1* (Dufour, Mainguet, Mottironi, Opatski, Perrard, Tabareau) od vydavatelství Didier je primárně určena pro starší dospívající a dospělé, kteří doposud dosáhli jazykové úrovně A2 dle SERR. *Édito B1* je pro cíle práce zajímavá tím, že je založena na autentických dokumentech a audio nahrávkách. Předkládá studentům obraz moderní francouzštiny skrze aktuálně užívané lexikum včetně současných anglicismů. Kromě toho umožňuje studentům přípravu na zkoušku DELF B1 díky přípravným materiálům na konci každé lekce. Formálně je učebnice tematicky rozdělena do dvanácti kapitol. Každá kapitola má šest částí: *communication*, *grammaire*, *vocabulaire*,

³⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky [online], dostupný z: <http://www.msmt.cz>.

³⁸ Cílem **komunikativní metody** je schopnost reálné komunikace. Pozornost je zaměřena na žáka, důraz je kladen na řečové dovednosti. Schopnost komunikovat je stejně důležitá jako znalost gramatických jevů, chyba je chápána jako vzdělávací prostředek. Metoda zastává kognitivní, induktivní a explicitní přístup k výuce gramatiky. Typická je koncepce a následná formulace gramatických pravidel ze strany studenta. Užití mateřského jazyka není vyloučeno. Důležitou součástí výuky jsou autentické dokumenty, sebehodnocení a resumé znalostí (Choděra, 2006: 95–96, Häuslerová, Nováková, 2008, č.1).

socioculturel, ateliers a DELF B1. Výuková témata jsou velmi aktuální, na této úrovni je častým tématem ekologie, klimatické změny a moderní technologie. Jak autoři uvádí, *Édito B1* nabízí žákovi nové a moderní tendence v jazyce i civilizaci, stejně tak obsahuje i mnoho aktuálně užívaných anglicismů. Učebnice se přiklání k pilířům výukové metody komunikativní, klade důraz na žáka a jeho autonomii, student má být schopen dedukce a kontextualizace nových informací, jak gramatických pravidel, tak slovní zásoby.

5.2 Alter ego + 3

Alter ego + 3 (Dollez, Pons) je francouzský učební soubor z roku 2013, který vydalo nakladatelství Hachette v Paříži. *Alter ego +* nahradilo původní vydání z roku 2006, nový učební soubor obsahuje aktualizovaná témata a rozšířenou elektronickou verzi. Tematické zaměření učebnice v novém vydání vyhovuje potřebám práce. Cílovou skupinou jsou stejně jako v případě *Édito B1* starší dospívající a dospělí. Třetí díl je určen pro žáky, kteří již ve francouzštině dosáhli úrovně A2 dle SERR a při práci s učebnicí cílí na úroveň B1. Celý učební soubor pokrývá úrovně A1–C1 dle SERR. Cílem *Alter ego + 3* je dovést žáka na úroveň B1, za tímto účelem je součástí učebnice i příprava na zkoušku DELF B1. *Alter ego +* si klade za cíl probudit u studentů přirozený zájem o frankofonní prostředí, což je podle autorů nezbytné pro schopnost komunikace v cizím jazyce. Z informací výše lze vyvozovat, že *Alter ego + 3* cílí na žáka skrze metodu komunikativní, stejně jako tomu bylo v případě předchozí učebnice. Důraz je kladen na žáka a jeho autonomii, student je veden k sebehodnocení svých znalostí. Dvě hlavní témata, kterých se dotýká výuka v učebnici *Alter ego + 3* jsou každodenní život (*la vie quotidienne*) a schopnost vyjádřit úhel pohledu (*points de vue sur*). Učebnice se zabývá i kulturními tématy v rámci textů či samostatných kapitol. Učebnice cílí na jazykovou interakci a autentickou komunikaci, je postavena na aktivním zapojení žáka do vlastního vzdělávání. Žák studující s *Alter ego + 3* má být aktivní, samostatný a schopný observace a sebereflexe. Formálně je *Alter ego + 3* rozdělena do devíti lekcí (*dossier*). Každá část je zaměřená na jiné téma a obsahuje autentické texty, výklad gramatiky, audio nahrávky, fonetická cvičení, skupinový projekt, cvičení a přípravu na jazykovou zkoušku DELF B1. Ke každé lekci náleží tematický slovník, který se nachází na konci učebnice.

5.3 Écho B1

Écho B1 od autorů Girardet, Pécheur, Gibbe je učebnice z francouzského učebního souboru, kterou vydalo v roce 2013 nakladatelství CLE INTERNATIONAL. Nynější vydání je aktualizovanou verzí prvního vydání z roku 2010. Podle autorů je kromě skupinové výuky učebnice vhodná i pro domácí samostudium. Učební soubor v základní verzi pokrývá jazykové úrovně A1–B2. Učebnice *Écho B1* je opět primárně určena pro starší dospívající a dospělé, kteří již dosáhli jazykové úrovně A2 dle SERR a cílí na úroveň B1. Pro mladší dospívající a děti je určena edice *Écho Junior*. Úroveň B1 je zpracována ve dvou samostatných učebnicích: *Écho B1.1* a *Écho B1.2*. Jak autoři uvádí, učebnice následuje principy metody akčního přístupu (*approche actionelle*),³⁹ cílí na schopnost přirozené a autentické komunikace, klade důraz na žáka a jeho autonomii. Předpokladem pro výuku je žákova vnitřní motivace k získávání nových znalostí skrze sociální interakce. Obě učebnice jsou složeny pouze ze tří lekcí, tyto hlavní lekce jsou posléze rozděleny na další čtyři. Ve všech lekcích je do výuky zařazena také příprava na jazykové zkoušky DELF B1. Součástí učebnice je sekce „simulace,“ kde žáci procvičují běžnou konverzaci, dále *portfolio*, které cílí na sebehodnocení a sebereflexi žáka ve výuce. Učebnice také žáky vede ke spolupráci skrze závěrečné projekty. Dále v *Écho B1* najdeme sekci *aide-mémoire* shrnující probranou gramatiku a poslechová cvičení. Součástí výkladu je i fonetický aparát. Učebnice pracuje s autentickými i uměle vytvořenými vzdělávacími texty.

³⁹ Jednou z forem komunikativního přístupu je právě i metoda akčního přístupu (Choděra, 2006: 95–96).

6 Prezentace a uchopení troncace v učebnicích francouzštiny

Na základě tří uvedených učebnic (*Édito B1*, *Alter ego +3* a *Écho B1*) byl vybrán vzorek lexika pro další analýzu. Ve vybraných materiálech bylo nalezeno celkem 33 příkladů troncovaného lexika. Každý z troncátů je uveden pouze jednou, přestože se většina slov v rámci učebnic vyskytovala opakovaně. Nejvyšší počet troncovaného lexika obsahovala učebnice *Édito B1*, která je z vybraných učebnic nejnovější. Nejvíce troncovaného lexika bylo nalezeno v autentických textech a audio nahrávkách, tyto části obsahovaly všech 33 uvedených výskytů. Vzorek vybraných troncátů je uveden v tabulce 1, která v přehledu uvádí i některé základní informace o lexiku. V tabulce lze sledovat výskyt původních nezkrácených tvarů vedle tvarů redukovaných, typologii troncace nebo slovní druhy. Tabulka 2 poté detailněji představuje vybrané lexikum, které vzniklo troncací apokopou.

Na základě publikací v teoretické části autorka předpokládá v daném vzorku převažující výskyt pravé troncace a troncovaných substantiv. Následně z hlediska četnosti očekává redukovaná adjektiva, přítomnost troncovaných sloves spíše výjimečně. Vzhledem k obsahu výuky a k jazykovým schopnostem studentů na úrovni A2–B1 se v rámci učebnic neočekává explicitní zmínka o zkracování slov jako slovotvorném procesu. Některé troncované lexikum nicméně zcela jistě může v učebnici doprovázet i jeho původní tvar, a to zřejmě primárně v rámci slovníků. Častý výskyt troncovaného lexika lze na základě dosavadních informací předpokládat v autentických textech, kde se jazyková forma nejvíce blíží hovorové a obecné francouzštině, nebo v audio nahrávkách v mluvené francouzštině.

6.1 Analýza výskytů

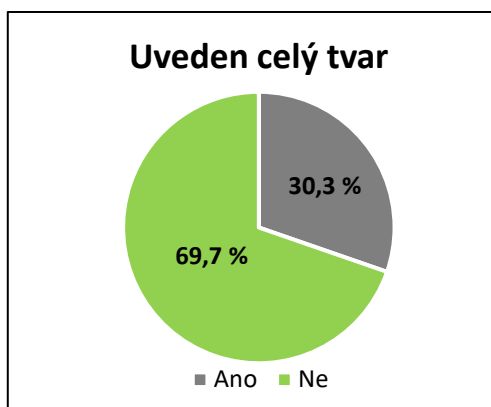
Tabulka 1 uvádí všech 33 výskytů troncovaného lexika v rámci tří vybraných učebnic. U každého troncátu je uveden nezkrácený tvar, typ troncace a slovní druh. Nakonec zde práce uvádí také výskyt původních tvarů vedle troncovaných tvarů v učebnicích. Toto kritérium bylo zvoleno s cílem zjištění tendencí zařazovat aktuální formu francouzštiny i do výuky cizího jazyka. Tato část cílí na zjištění explicitní přítomnosti procesu troncace (či alespoň zkracování slov obecně) v učebnicích, tudíž ve výuce.

Tronkované lexikum	Původní tvar	Uveden celý tvar	Typ tronkace	Slovní druh
Actu, f.	Actualité, f.	Ano	Apokopa	Substantivum
Ado, m.	Adolescent, m.	Ano	Apokopa	Substantivum
Amphi, m.	Amphithéâtre, m.	Ano	Apokopa	Substantivum
Apéro, m.	Apéritif, m.	Ne	Apokopa	Substantivum
Auto, f.	Automobile, f.	Ne	Apokopa	Substantivum
Bac, m.	Baccalauréat, m.	Ano	Apokopa	Substantivum
Bio	Biologique	Ne	Apokopa	Adjektivum
Bus, m.	Autobus, m.	Ne	Afereze	Substantivum
Cata, f.	Catastrophe, f.	Ne	Apokopa	Substantivum
Déco	Décoratif ⁴⁰	Ne	Apokopa	Adjektivum
Détox	Détoxification	Ne	Apokopa	Substantivum
Fac, f.	Faculté, f.	Ano	Apokopa	Substantivum
Foot, m.	Football, m.	Ne	Apokopa	Substantivum
Info, f.	Information, f.	Ano	Apokopa	Substantivum
Kilo, m.	Kilogramme, m.	Ne	Apokopa	Substantivum
Kiné, f.	Kinésithérapeute, f.	Ne	Apokopa	Substantivum
Math, m.	Mathématique, m.	Ne	Apokopa	Substantivum
Métro, m.	Chemin de fer métropolitain, m. > métropolitain	Ne	Apokopa	Substantivum
Micro, m.	Microphone, m.	Ne	Apokopa	Substantivum
Moto, f.	Motocycle, f.	Ne	Apokopa	Substantivum
Nat	Nathalie	Ano	Apokopa	Substantivum
Ordi, m.	Ordinateur, m.	Ano	Apokopa	Substantivum
Philo, f.	Philosophie, f.	Ne	Apokopa	Substantivum
Photo, f.	Photographie, f.	Ne	Apokopa	Substantivum
Prépa	Préparatoire	Ne	Apokopa	Adjektivum
Prof, m.	Professeur, m.	Ne	Apokopa	Substantivum
Promo, f.	Promotion, f.	Ano	Apokopa	Substantivum
Restau/resto, m.	Restaurant, m.	Ano	Apokopa	Substantivum
Sciences po	Science politique	Ne	Apokopa	Adjektivum
Sympa	Sympathique	Ne	Apokopa	Adjektivum
Univ, uni, f.	Université, f.	Ne	Apokopa	Substantivum
Vélo, m.	Vélocipède, m.	Ne	Apokopa	Substantivum
Volley, m.	Volleyball, m.	Ne	Apokopa	Substantivum

Tabulka 1: Výskyt tronkovaných jednotek v učebnicích francouzštiny

⁴⁰ Zkrácený tvar *déco* byl v učebnici uveden v kontextu *un objet décoratif*.

Ve většině případů není ve vybraných učebních materiálech uveden původní (nezkrácený) tvar lexika. Procentuální rozložení je uvedeno v grafu 1. Pouze 30 % troncátů je ve slovníku uvedeno i se svým celým tvarem. Jedná se o těchto deset případů: *actu, ado, amphi, bac, fac, info, Nat, ordi, promo, restau/ resto*.⁴¹ Slovtvorný proces troncace však učebnice u těchto příkladů explicitně neuvádí. Většina troncací je ve slovníku označena pomocí závorek: *ordi(nateur)*, pouze ve výjimečných případech lze nalézt také explicitnější označení *zkr*. Specifickým případem je troncované lexikum *bac* v učebnici *Édito B1*. Zde je ve slovníku uveden pouze celý tvar, nicméně troncát *bac* je posléze uveden v autentických textech a v transkripcích audio nahrávek. Samostatná tabulka u autentického textu vysvětluje, že výraz *le bac* je zkráceným tvarem pro *le baccalauréat*, tudíž maturitní zkoušku. V jiném případě se explicitní vysvětlení troncátu v učebnicích nevyskytuje, popis slovtvorného procesu troncace či jiného procesu slovtvorné redukce za účelem hospodárnosti jazyka v materiálech chybí.

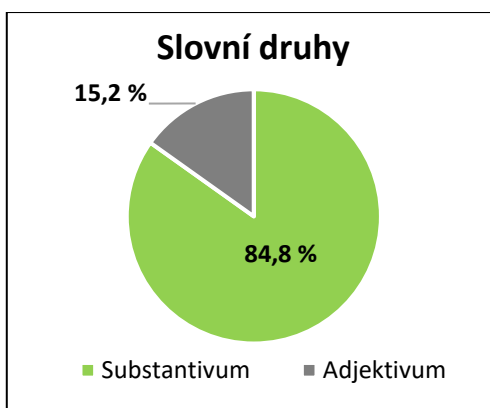
Graf 1: *Uveden celý tvar*

Jak bylo již řečeno, troncované jednotky jsou většinou uvedeny pouze ve své zkrácené formě, tudíž ve zbylých 70 % případů nacházíme pouze tvary troncované, a to zpravidla v rámci autentických textů a audio nahrávek, ve slovnících pouze vyjimečně. Absence nezkráceného tvaru troncovaného lexika v učebnicích může mít několik možných důvodů. Na základě častého užívání může být daný troncát zařazen do běžného jazyka namísto tvaru původního, jako je tomu například v případě *photo* nebo *vélo*. Původní tvary jsou stále součástí jazyka, nicméně redukované tvary je v četnosti užívání v mnohých případech již převyšují, preference mluvčích v obecné francouzštině se přiklání ke tvarům zkráceným. Dalším důvodem může být výskyt troncovaného lexika převážně v autentických

⁴¹ Jako troncovaný tvar výrazu *restaurant* tato práce užívá primárně troncovaný tvar *resto*, který je pouze grafickou úpravou tvaru *restau*. V analyzovaných učebnicích se vyskytují oba tvary a významově se nijak neliší.

textech, které primárně neslouží k explicitní výukové formě cizího jazyka. Redukovanou i původní formu vedle sebe lze očekávat převážně ve slovnících. Slovníky ovšem v mnoha učebnicích nejsou uvedeny samostatně a slovní zásoba se v těchto případech prolíná celou lekcí.

Jak uvádí graf 2, téměř 85 % tronkovaného (z většiny apokopovaného) lexika jsou substantiva. V četnosti následuje pět adjektiv, které zastupují přibližně 15 % výskytů. Po formální stránce jsou specifické apokopované formy substantiv *restaurant* a *université*. Z hlediska zásad slabičného dělení by teoreticky tronkovaný tvar slova *restaurant* měl znít *restau* (**res-tau-rant**). Tento tvar se vyskytuje v učebnici *Édito B1*. Jak zmiňuje několik publikací v teoretické části práce (cf. Hündlová, 2011: 31–33), mnoho lingvistů v současnosti preferuje spíše tronkovanou formu *resto*, která je pouze grafickou úpravou tronkátu *restau*, přičemž fonetická složka zůstává nezměněna. Tato forma se nachází i v učebnicích *Alter ego +3* a *Écho B1*. V případě výrazu *université* by na základě pravidel slabičného dělení teoreticky vznikl tronkovaný tvar *l'uni* (**u-ni-ver-si-té**), v mnoha případech se ovšem užívá spíše tronkovaná jednotka *univ*. Fonetická složka se stejně jako v případě tronkátů výrazu *restaurant* neliší, obě formy jsou chápány jako grafická alternativa téhož výrazu, který je užíván v mluveném jazyce. Grafická složka se v případě tronkace nejvíce jako výchozí pro zachování významu zkráceného slova.

Graf 2: Slovní druhy

Podle předpokladů na základě části teoretické byla ve vzorku 33 tronkátů nejčastěji zastoupena apokopovaná substantiva zakončená na koncový vokál –o. Konkrétně se jedná o těchto 16 tronkátů, které jsou pro přehled zobrazeny v tabulce 2: *ado*, *apéro*, *bio*, *déco*,

*info, kilo, métro, micro, moto, philo, photo, promo, resto, science po, vélo.*⁴²

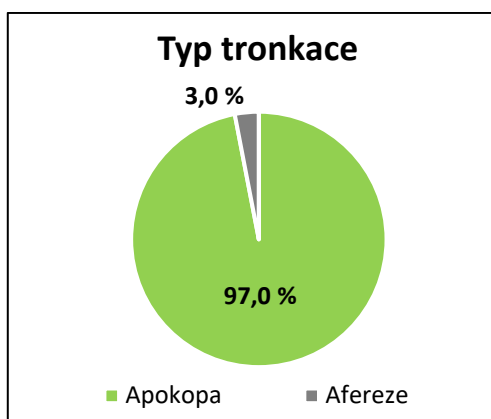
Pro zjednodušení následného grafického znázornění uvádíme v tabulce 2 také rozdělení lexika na slabiky, přičemž jsou tučně vyznačeny slabiky odpadající při tronkaci.

Pravá tronkace		
Tronkované lexikum	Celý tvar	Rozdělení na slabiky
Actu, f.	Actualité, f.	ac-tua-li-té
Ado, m.	Adolescent, m.	a-do-les-cent
Amphi, m.	Amphithéâtre, m.	am-phi-théâ-tre
Apéro, m.	Apéritif, m.	a-pé-ri-tif
Auto, f.	Automobile, f.	au-to-mo-bi-le
Bac, m.	Baccalauréat, m.	bac-ca-lau-réat
Bio	Biologique	bio-lo-gi-que
Cata, f.	Catastrophe, f.	ca-tas-tro-phe
Déco	Décoratif	dé-co-ra-tif
Détox, f.	Détoxication, f.	dé-to-xi-ca-tion
Fac, f.	Faculté, f.	fa-cul-té
Foot, m.	Football, m.	foot-ball
Info, f.	Information, f.	in-for-ma-ti-on
Kilo, m.	Kilogramme, m.	ki-lo-gram-me
Kiné, f.	Kinésithérapeute, f.	ki-né-si-thé-ra-peu-te
Math, m.	Mathématique, m.	ma-thé-ma-ti-que
Métro, m.	Chemin de fer métropolitain, m. > métropolitain	mé-tro-po-li-tain
Micro, m.	Microphone, m.	mi-cro-pho-ne
Moto, f.	Motocycle, f.	mo-to-cy-cle
Nat	Nathalie	Na-tha-lie
Ordi, m.	Ordinateur, m.	or-di-na-teur
Philo, f.	Philosophie, f.	phi-lo-so-phi-e
Photo, f.	Photographie, f.	pho-to-gra-phi-e
Prépa	Préparatoire	pré-pa-ra-toi-re
Prof, m.	Professeur, m.	pro-fes-seur
Promo, f.	Promotion, f.	pro-mo-tion
Restau/resto, m.	Restaurant, m.	res-tau-rant
Sciences po	Science politique	po-li-ti-que
Sympa	Sympathique	sym-pa-ti-que
Univ/uni, f.	Université, f.	u-ni-ver-si-té
Vélo, m.	Vélocipède, m.	vé-lo-ci-pè-de
Volley, m.	Volleyball, m.	vol-ley-ball

Tabulka 2: Pravá tronkace

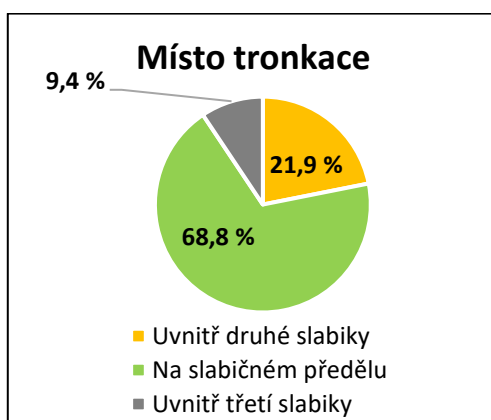
⁴² Zkrácený tvar *po* od výrazu *politique* uvádíme kvůli kontextu v původním spojení *science po*, které je uvedeno v učebnicích. V případě tronkované jednotky *apéro* jde o specifickou situaci oproti ostatním výskytům zakončeným na *-o*, jedná se o doplnění koncového sufixu *-o* po tronkaci výrazu *apéritif* → *apér-o*.

Jak znázorňuje graf 3, celkově se pravá tronkace týká téměř 97 % výskytů, což odpovídá 32 tronkátům. V posledním případě se jedná o tronkaci aferezí (*bus*).

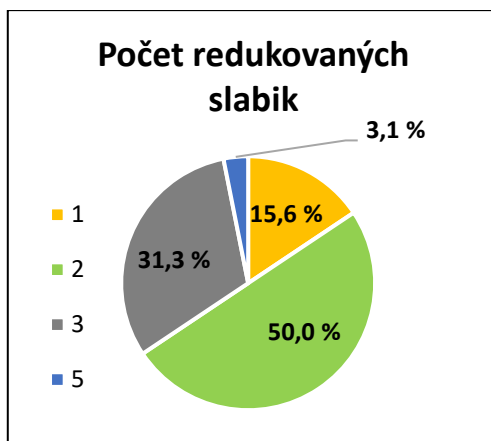
Graf 3: Typ tronkace

Při tronkaci k redukci nejčastěji dochází přímo na slabičném předělu, a to konkrétně v téměř 70 % případů (viz graf 4). Dochází ovšem i k redukci slova uvnitř slabičné struktury, přičemž v rámci vzorku převažuje krácení uvnitř slabiky druhé (22 %).

Graf 4: Místo tronkace

V polovině případů pak dochází k redukci dvou koncových slabik, přes 30 % výrazů ztrácí až tři slabiky (viz graf 5). V necelých 16 % pak odpadá pouze jediná slabika. Redukce pěti slabik se vyskytuje pouze v jediném případě (*kinésithérapeute* → *kiné*).

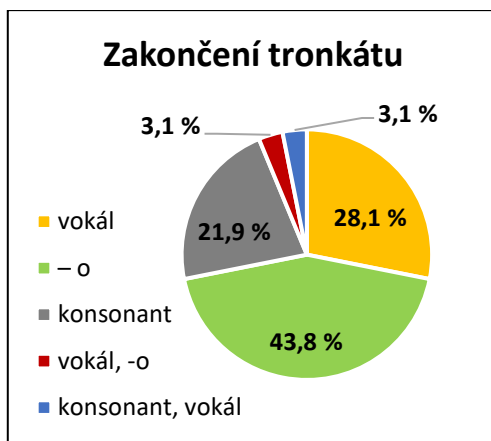

Graf 5: Počet zredukovaných slabik

V grafu 6 lze sledovat převažující zakončení troncovaného lexika v rámci daného vzorku. Jak je již zmíněno v předchozí kapitole, apokopované lexikum je v necelé polovině případů zakončeno na vokál –o (*ado, auto, bio, déco, info, kilo, métro, micro, moto, philo, photo, promo, resto, science po, vélo*), z toho je ovšem jeden případ specifický (*apéro*). Jak bylo již řečeno výše, troncovaný výraz *apéro* vznikl doplněním koncového sufixu –o po troncaci původního tvaru *apéritif*. Dochází zde k troncaci uvnitř slabiky a následnému doplnění zkráceného tvaru a koncové –o. V rámci výskytů se jedná pouze o tento jediný tvar, tudíž v procentuální analýze zakončení troncovaných jednotek je tento specifický případ začleněn mezi troncáty zakončené na –o již při troncaci, tzn. troncované jednotky vzniklé redukcí na slabičném předělu přímo za vokálem –o, ze kterého následně vzniká vokál koncový.

Troncáty zakončené na vokál v celkovém vzorku obecně převažují, a to v necelých 72 % (dále *actu, amphi, cata, kiné, ordi, prépa, restau, sympa, uni, volley*). Naopak apokopované lexikum zakončené na konsonant se vyskytuje pouze v necelých 22 % případů (*bac, détox, fac, foot, math, Nat, prof, univ*), přičemž koncové konsonanty se liší, tudíž nelze generalizovat a určit převažující konsonant v rámci daných výskytů. V případě troncátů zakončených na vokály lze však sledovat převažující četnost vokálu –o na konci troncovaných jednotek, přičemž pouze v jednom případě se jedná o doplnění koncového sufixu –o za zkrácenou formu slova (*apéritif* → *apér-o*). Co se týká četnosti jednotlivých troncátů, opakovaně se vyskytují převážně tvary *photo, vélo, bus* nebo *bac*.⁴³

⁴³ Detailní analýzu četnosti jednotlivých troncátů zde práce neuvádí, cílem analýzy učebnic je především zhodnotit četnost výskytů troncovaného lexika spolu s jeho uchopením v rámci výuky. Nicméně jak již bylo řečeno výše, dané troncáty se v učebnicích opakují.

***Graf 6:** Zakončení troncátu*

Ve třech vybraných učebnicích bylo nalezeno 33 příkladů troncovaného lexika, většina z nich se vyskytovala opakovaně. Získané vzorky troncátů byly zpracovány formou tabulek, pro detailnější analýzu troncovaných jednotek bylo vypracováno také několik grafů. V grafech lze primárně sledovat typ a místo troncace, slovní druhy troncovaných jednotek, počet redukovaných slabik či preferenci zakončení troncovaných jednotek. Ve velké míře ve vzorku převažují substantiva a tvary vzniklé troncací apokopou. Skupinu troncátů vzniklých pravou troncací tvoří 32 z 33 slov, což je téměř 97 % všech výskytů.

Z hlediska typologie troncace je dále uvedena jedna afereze substantiva. Z hlediska slovních druhů převažují v přibližně 85 % substantiva, zbylých 15 % tvoří pět adjektiv. Nejčastěji při troncaci dochází k odpadnutí dvou koncových slabik, v necelých 70 % k redukci dochází přímo na slabičném předělu. Troncované výrazy jsou ve 40 % zakončeny na koncový sufix –o, přičemž zakončení troncované jednotky na vokál převažuje přibližně v 80 % případů. Pouze v jednom z těchto případů se jedná o doplnění koncového sufixu –o po troncaci. Nejčastěji se troncované lexikum v učebnicích vyskytuje v autentických textech, nebo v audio nahrávkách a jejich transkripcích. Některá z nich byly nalezeny také v gramatických cvičeních či doplňujících slovnících.

Na základě této stručné analýzy lze konstatovat přítomnost troncovaných výrazů v učebnicích francouzštiny, i když s ohledem na omezený vzorek je výsledný počet výskytů spíše orientační. Vzhledem k absenci přímé a explicitní výuky slovtvorných procesů na středoškolské úrovni je však tento vzorek dostačující pro demonstraci šířících se tendencí hovorové francouzštiny do učebních materiálů a do obsahu výuky.

Tyto tendence potvrzuje i Fridrichová (2012), která ve svém výzkumu pracuje kromě jiného i s tronkovanými jednotkami *ordi*, *photo* a *restau/resto*, které byly nalezeny i ve vybraných učebnicích. Publikace uvádí, že časté užívání těchto tronkátů u rodilých mluvčích procentuálně přesahuje 80 % (83 % v případě *ordi*, 95 % v případě *photo* a 91 % v případě tvarů *restau* či *resto*). Na základě dat z této publikace lze předpokládat znalost těchto tronkátů v rámci dotazníkového průzkumu, který je obsahem následující kapitoly. Fridrichová (2012) odkazuje na 91 % rodilých mluvčích, kteří určili tronkát *photo* jako jednotku obecné francouzštiny, 67 % mluvčích tak rozhodlo i v případě *ordi* a 73 % v případě *resto/restau*. 64 % rodilých mluvčích zařadilo dle publikace do obecné francouzštiny i tronkovanou jednotku *psy* (*psychologue*), která byla jako jedna z pěti dalších výrazů náhodně zvolena pro průzkum v další části této práce. Na základě těchto dat lze předpokládat tendence užívání tronkovaných slov nejen v argotu a nespisovném jazyce, nicméně i v obecné a spisovné francouzštině, tudíž lze jejich znalost do určité míry očekávat i u českých studentů francouzského jazyka.

7 Tronkace ve výuce francouzštiny na úrovni B1

V rámci analýzy aktuálních a moderně pojatých učebnic lze předpokládat určitý (i když omezený) výskyt tronkovaného lexika v rámci autentických textů a poslechových nahrávek včetně transkripce. Ze tří učebnic bylo vypsáno 33 tronkátů, přičemž pro dotazníkovou analýzu z nich bylo vybráno 10 vzorků: *bus, vélo, ordi, info, sympa, actu, bac, fac, resto, prof*. Následně bylo zvoleno dalších deset slov pro aktivitu spojenou s tvořením tronkovaných jednotek. Polovina z nich byla vybrána ze vzorku analyzovaných učebnic, přičemž pro zadání jsou využity nezkrácené tvary: *adolescent, promotion, photographie, université, catastrophe*. Tyto příklady jsou zvoleny na základě osobní preference a četnosti daných tronkátů v analyzovaných učebnicích. Zbylých pět slov bylo zvoleno náhodně: *sandwich, manifestation, mozzarella, microphone, psychologue*. Přestože autorka předpokládá přítomnosti tronkovaných slov v učebnicích na úrovni B1, nevyvozuje z toho možné výsledky dotazníkového průzkumu. Tronkované jednotky jsou v porovnání s množstvím informací v učebních materiálech zastoupeny minoritně, přesto však předpokládá minimálně pasivní znalost některých tronkátů, a to převážně díky mluvenému projevu učitele či poslechovým cvičením. Dále očekává následnou schopnost syntézy informací a obecnou konceptualizaci slovtvorného procesu krácení slov tronkací, převážně apokopou. U některých příkladů předpokládá časté, nebo občasné aktivní užívání tronkovaného lexika v mluveném projevu, např. u výrazů *prof* nebo *bac*, a to převážně z důvodu tematické provázanosti se studiem. V případě tronkovaných jednotek *kilo* nebo *bus* může znalost, a tudíž alespoň občasné užívání těchto výrazů, pramenit z grafické či případně fonetické podobnosti s výrazy, které žáci znají z hovorové češtiny nebo angličtiny. Stejný předpoklad lze aplikovat na *promo, info* nebo *volley*.

7.1 Dotazníkový průzkum

Dotazník je zpracován formou testu, který má dvě části. Dotazník je složen ze dvou tabulek. Tabulka v části A zjišťuje přítomnost tronkovaného lexika ve slovní zásobě studenta, stejně jako znalost celého nezkráceného tvaru. Dále se zabývá četností užívání těchto slov v mluveném projevu a zdrojem povědomí o tronkovaných slovech. Žáci v tomto případě vybírají z několika možností, v souvislosti se znalostí nezkráceného tvaru doplňují do tabulky původní tvary. Následující část B je zaměřena na aktivní schopnost vytváření tronkovaného lexika, z velké části převážně na základě dedukce základních principů a pravidel z části předchozí. Žáci doplňují do tabulky tronkované tvary zadaných slov. Část

B je tedy zaměřena na aktivní tvorbu tronkovaných jednotek, předpokladem je schopnost žáka konceptualizovat základní pravidla pro krácení slov pomocí tronkace. Žákovi k tomu pomáhají uvedené příklady či znalost tronkátů a jejich nezkrácených tvarů v části předchozí. Cílem dotazníku není pouze zmapovat žákovy dosavadní znalosti tronkovaných slov, průzkum si klade za cíl také aktivaci dosavadních či nově získaných znalostí o tronkaci pro schopnost jazykové kontextualizace. V této oblasti autorka předpokládá, že žáci byli doposud seznámeni s některými zkrácenými formami slov, nicméně že formu zkrácení či její pravidla neumí konkrétně pojmenovat. Z toho důvodu je v dotazníku pro tronkaci užíván pojem zkracování slov, tronkáty jsou uvedeny jako zkrácené tvary. Pro žáky na úrovni B1 považuje autorka termín tronkace v této fázi na nadbytečný. V rámci práce s dotazníkem si žáci utříbí dosavadní znalosti a zařadí si problematiku do kontextu jazyka a slovo tvorby, což jim pomůže v uchopení a následné aplikaci procesu tronkace či jiných procesů krácení v mluvené či psané (neformální) francouzštině.

Pro dotazníkový průzkum bylo osloveno 50 respondentů ve věku 15–18 let, jejichž znalost francouzštiny se pohybuje na úrovni A2–B1 dle SERR, tudíž užívají výukové materiály odpovídající právě úrovni B1. Všichni dotázaní jsou studenty všeobecného gymnázia. Většina dotazovaných studentů byly ženy, pouze přibližně 20 % respondentů tvoří muži. Jak je explicitně uvedeno v zadání dotazníku, studenti nemají k dispozici žádné doplňující materiály a spoléhají se pouze na své dosavadní znalosti a schopnosti jazykové dedukce.

7.2 Výsledky dotazníkového šetření

Kapitola se věnuje analýze dat z dotazníkové části A, která je zaměřena primárně na pasivní uchopení procesu tronkace. Pracuje se třemi okruhy, první je pasivní znalost tronkovaného lexika, dále četnost užívání v mluvené řeči a nakonec zdroj povědomí o tronkovaných slovech. Data z dotazníkového průzkumu jsou zpracována formou tabulek a grafů a vychází ze vzorků tronkovaných jednotek v části předchozí.

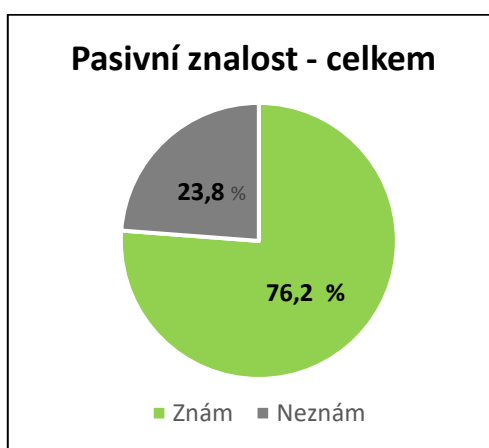
7.2.1 Pasivní znalost tronkovaného lexika

Část A se nejprve zabývá pasivní znalostí daného lexika s možnostmi odpovědi *znám/neznám* (viz tabulka 3).

PASIVNÍ ZNALOST	Znám	Neznám
Bus	50	0
Vélo	50	0
Ordi	34	16
Info	50	0
Sympa	41	9
Actu	22	28
Bac	31	19
Fac	19	31
Resto	34	16
Prof	50	0
Celkem	381	119
%	76,2	23,8

Tabulka 3: Pasivní znalost

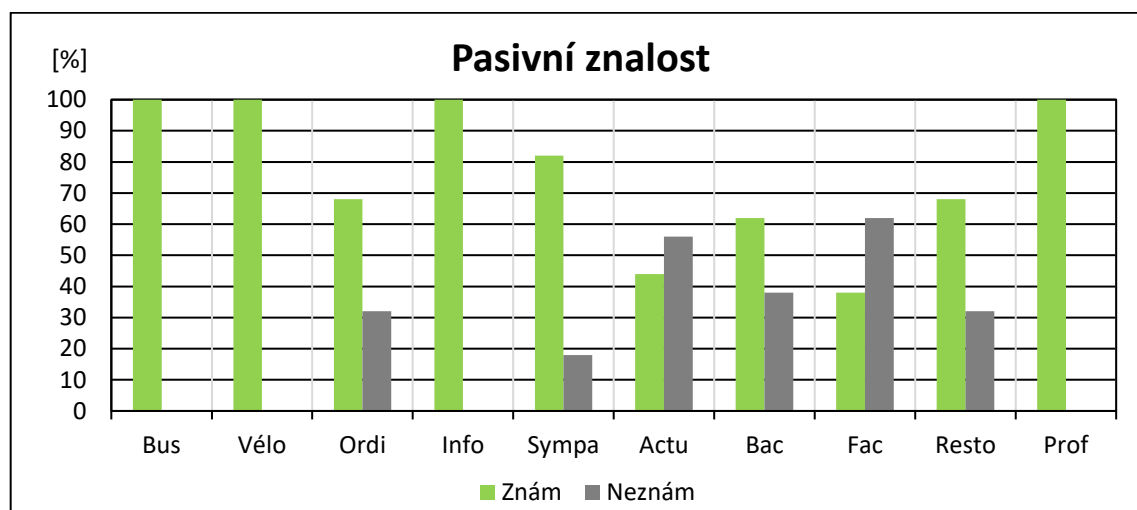
V grafu 7 lze sledovat celkové procentuální zastoupení kladných (*znám*) a záporných (*neznám*) odpovědí všech respondentů. Z celkového počtu 50 respondentů zvolilo přes 75 % dotázaných kladnou odpověď, čímž potvrzují minimálně pasivní znalost tronkovaných jednotek. Přes 20 % z nich se naopak přiklání k odpovědi negativní.

Graf 7: Pasivní znalost

Detailní analýza odpovědí je viditelná v grafu 8. Na základě dotazníkového průzkumu jsou mezi respondenty nejznámější substantiva *bus*, *vélo*, *info* a *prof*. Znalost potvrdilo celých 100 % dotázaných. Následují zkrácené tvary *sympa*, *ordi* a *resto*, u kterých se potvrzení znalosti tronkátu pohybuje mezi 70 a 80 %. Znalost výrazu *bac* pak potvrzuje

přes 60 % respondentů. V případě výrazu *sympa* znalost potvrdilo přes 82 % respondentů, přesto v následující části při určování celého tvaru průzkum eviduje nejvyšší chybovost v oblasti pravopisu. Přes 30 % dotázaných udělalo ve slově *sympathique* pravopisnou chybu (**sympatique*), a to i přes vysoké procento znalosti zkráceného tvaru. Pasivní znalost troncátů lze chápat kromě jiného i jako potvrzení znalosti významu slova, přičemž je ale žák nutně nemusí být schopen sám vytvořit. Ve 32 % případů měla tedy znalost, a tudíž i potenciální užívání troncovaného tvaru, za následek nedostatky v pravopisu původního tvaru. Situace je podobná i u výrazu *prof*, zde v pravopisu sice chybovalo pouze 24 % dotázaných, nicméně znalost troncátu potvrdilo celých 100 % respondentů.⁴⁴ Za nejméně známý označili žáci troncovaný výraz *fac*, k této odpovědi se přiklání necelých 40 % odpovědí. Následně uvádí dotázaní jako neznámý troncovaný tvar *actu* (necelých 60 %). Následují výrazy *ordi* a *resto* s 32 % negativních odpovědí.

Graf 8: Pasivní znalost 2

Jak potvrzují mimo jiné i uvedené grafy, troncované výrazy *bus* a *vélo* jsou již nedílnou součástí mluvené francouzštiny. Tyto formy často v četnosti užívání předčí své původní tvary, což je především případ troncátu *vélo*. Původní tvar *vélocipède* se již v mluvené řeči objevuje spíše výjimečně, jak potvrzují i některé publikace v teoretické části práce. Postupné vymizení celého tvaru *vélocipède* potvrzuje i jedna z následujících kapitol, která se věnuje chybovosti ve vytváření nezkrácených tvarů na základě daných troncátů. Znalost troncátu *vélo* potvrdili všichni dotázaní, ovšem pouze 6 % z nich uvedlo správně i nezkrácený tvar. U tvaru *bus* lze předpokládat vysoké procento znalosti troncátu také díky podobnosti zkratky s češtinou. Zkrácený výraz *bus* pro výraz *autobus* se v mluvené češtině

⁴⁴ Detailní analýza chybovosti daných troncátů je uvedena v kapitole 7.3.1.

užívá běžně, stejně tak nelze ignorovat grafickou podobu výrazu *bus* s angličtinou (*a bus*). Původní tvar troncátu *info* se z hlediska formy zdá snadno odvoditelný, navíc i zde se nabízí podobnost se zkrácenou formou českého slova *informace* (*info*).

Z hlediska typologie nemá typ troncace v rámci tohoto vzorku vliv na procento znalosti troncátu, i když z hlediska obecné četnosti apokopovaného lexika lze předpokládat převažující procento znalosti apokopovaných slov na úkor ostatních typů troncace. Takové závěry ovšem z tohoto průzkumu nelze vyvozovat.

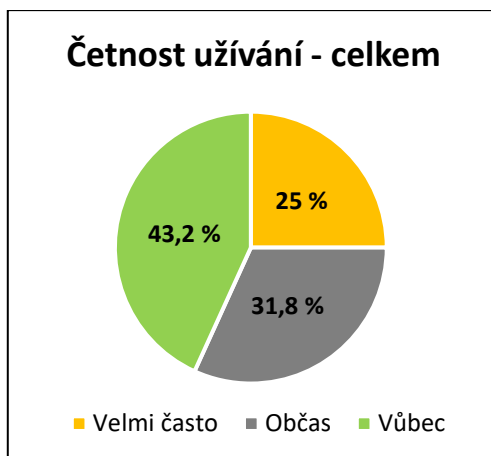
7.2.2 Četnost užívání

Výslednou četnost užívání deseti vybraných troncátů sledujeme v tabulce 4.

ČETNOST UŽÍVÁNÍ	Velmi často	Občas	Vůbec
Bus	28	22	0
Vélo	28	22	0
Ordi	9	13	28
Info	16	21	13
Sympa	19	16	15
Actu	0	6	44
Bac	3	25	22
Fac	0	16	34
Resto	0	9	41
Prof	22	9	19
Celkem	125	159	216
%	25	31,8	43,2

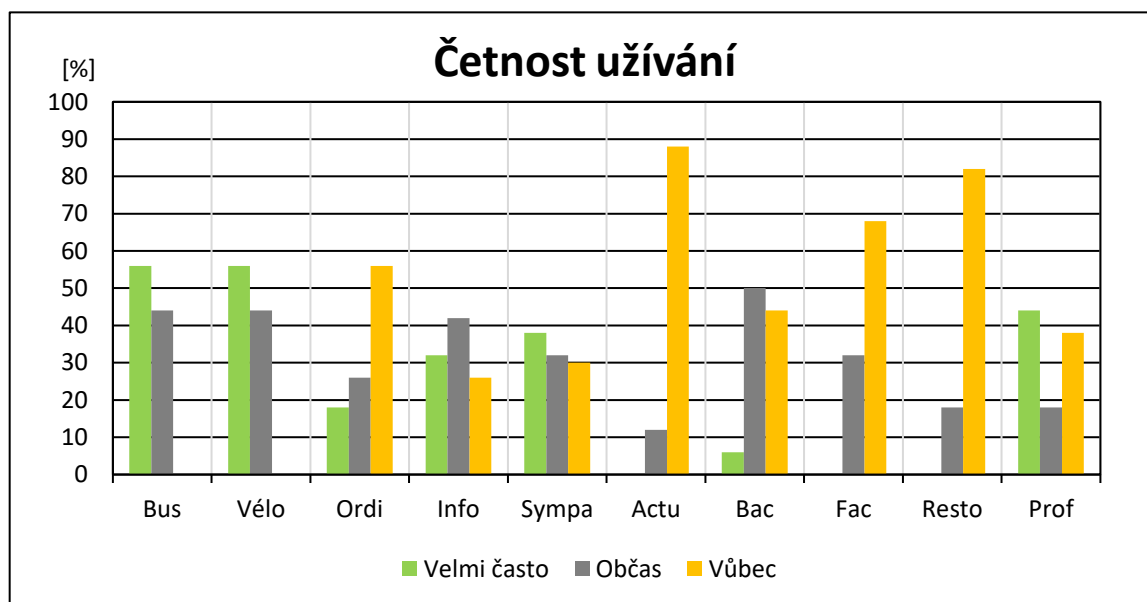
Tabulka 4: Četnost užívání

Graf 9 zobrazuje procentuální zastoupení jednotlivých kategorií: *velmi často*, *občas*, *vůbec*. Tato část nezohledňuje kontrast v užívání s původním tvarem, hlavním cílem je nastítnit četnost užívání těchto troncátů v mluvené řeči, nehledě na četnosti užívání nezkrácených tvarů. Nicméně vzhledem k výsledkům této oblasti průzkumu autorka předpokládá případnou preferenci troncátu nad nezkráceným tvarem pouze u výrazů *vélo* a *bus*, kde převažuje u respondentů velmi časté užívání troncátu.

Graf 9: Celková četnost užívání

V grafu 10 je vidět, že velmi často užívá nejvíce respondentů troncované výrazy *bus* a *vélo*, konkrétně necelých 60 % z nich. Následuje troncovaná jednotka *prof*, kde odpovědi dosahují téměř 45 %. Na základě průzkumu naopak mluvčí vůbec neužívají zkrácené tvary *actu*, *resto*, *fac* a *ordi*. Výraz *actu* v této kategorii zvolilo téměř 90 % respondentů, u troncátů *resto*, *fac* a *ordi* se četnost odpovědi *vůbec* pohybovala mezi 56 a 82 %. Možnost *občas* zvolilo nejvíce respondentů u troncované jednotky *bac*, což byla celá polovina z nich. V této kategorii následují s četností odpovědi přes 40 % výrazy *bus*, *vélo* a *info*.

Graf 10: Četnost užívání

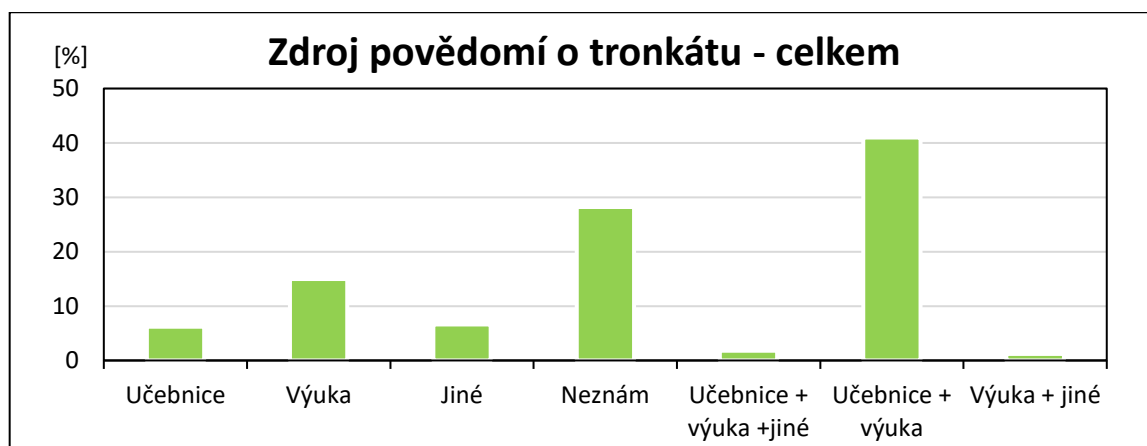
7.2.3 Zdroj povědomí o troncátu

Následující část práce zkoumá nejčastější zdroj povědomí o daných slovech u respondentů (viz tabulka 5). Vzhledem k předchozí analýze učebnic a z hlediska přítomnosti či absence troncace ve výuce je směřovatelný převážně zdroj povědomí z učebnice.

ZDROJ POVĚDOMÍ O TRONKÁTŮ	Učebnice	Výuka	Jiné	Neznám	Učebnice + výuka + jiné	Učebnice + výuka	Výuka + jiné
Bus	6	3	0	0	3	35	3
Vélo	10	6	0	0	6	28	0
Ordí	0	9	3	22	0	13	3
Info	0	16	15	0	0	19	0
Sympa	0	13	3	6	0	28	0
Actu	3	0	0	34	0	13	0
Bac	3	6	0	19	0	22	0
Fac	0	0	3	34	0	13	0
Resto	9	0	9	26	0	6	0
Prof	0	22	0	0	0	28	0
Celkem	31	75	33	141	9	205	6
%	6,2	15	6,6	28,2	1,8	41	1,2

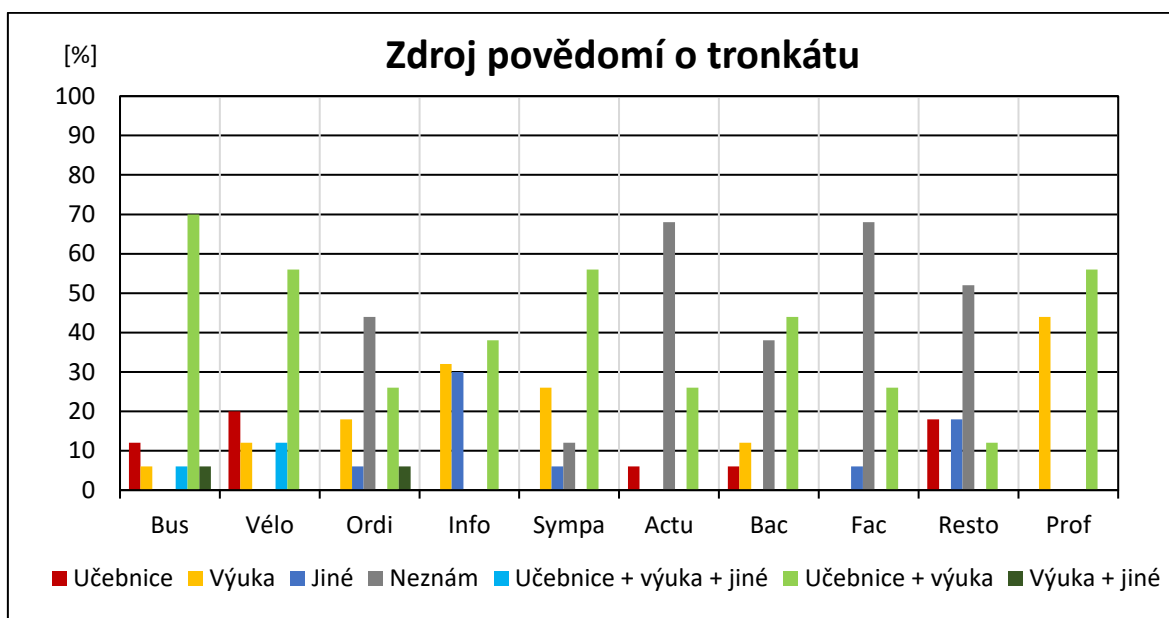
Tabulka 5: Zdroj povědomí o troncátu

V celkovém součtu všech daných troncátů převažuje na základě informací z grafu 11 zdroj povědomí z učebnic a z výuky, tudíž z mluveného projevu učitele či doplňující látky (často například právě práce s autentickými dokumenty). Tato kategorie odpovídá více než 40 % odpovědí. 15 % dotázaných dále zvolilo zdroj povědomí pouze na základě výuky. Výhradně variantu učebnice nepotvrdila ani desetina dotázaných.

Graf 11: Zdroj povědomí o troncátu - celkem

Graf 12 předkládá detailní analýzu původu znalosti jednotlivých troncátů. Vzhledem k tématu se práce zaměřuje na variantu učebnic nebo výuky, případně kombinaci obojího. V učebnicích se žáci nejčastěji setkávají s troncovanou jednotkou *vélo*, *bus* a *resto*, k čemuž se přiklání téměř 40 % dotázaných. Naopak se na základě odpovědí žáci v učebnicích nesetkali s výrazy *ordi*, *info*, *sympa*, *fac* a *prof*. V přechozí kapitole byla na základě analýzy tří vybraných učebnic v těchto materiálech potvrzena přítomnost všech těchto troncovaných jednotek. Faktem je, že na základě vzorku tří učebnic nelze zcela generalizovat a předpokládat či vyvracet přítomnost těchto slov v rámci všech dostupných učebnic. Nicméně například v případě *ordi* a *sympa* lze na základě dat z grafu 8 u žáků potvrdit převažující znalost těchto troncátů. Vzhledem k informacím v grafu 11 autorka předpokládá výskyt těchto slov spíše v mluveném slově učitele při výuce či v doplňujících autentických textech či audio nahrávkách. Nejčastější odpovědí je v této kategorii zdroj povědomí o troncátu z učebnice i z výuky, což potvrzuje předchozí tvrzení. Konkrétně se jedná o troncované jednotky *bus*, *vélo*, *sympa* a *prof*, do této kategorie spadá až 70 % odpovědí. U zkráceného tvaru *info* převažuje zdroj povědomí jiný než z učebnice nebo z výuky, konkrétně se žák s troncátem setkal převážně díky pobytu ve Francii, kde komunikoval s rodilými mluvčími.

Graf 12: Zdroj povědomí o troncátu

U troncovaných jednotek *bus*, *vélo*, *info*, *sympa*, *bac* a *prof* volili žáci nejčastěji zdroj povědomí z učebnice i z výuky. U troncátu *ordi* převažuje neznalost této formy, v případě znalosti pak procentuálně následuje znalost z učebnice i z výuky stejně jako v předchozím

případě. Stejně tak je tomu u výrazů *actu a fac*. U zkrácené jednotky *resto* průzkum eviduje převažující neznalost troncátu ze strany dotazovaných, nicméně v případě znalosti se s troncátem *resto* žáci nejčastěji setkávají v učebnici, nebo volí možnost *jiné*, což lze ve většině případů chápat jako mluvený projev rodilého mluvčího v rámci pobytu ve francouzsky mluvících zemích.

Na základě vzorku dat je možné z části potvrdit předpoklad pro výskyt troncovaného lexika v současných učebnicích francouzštiny a ve výuce. Cíle školního vzdělávání cizích jazyků čím dál více směřují k nauce autentické a přirozené mluvené řeči. Všechna vybraná troncovaná slova se alespoň jednou objevila v jedné ze tří analyzovaných učebnic. Poměrně vysoké procento znalosti těchto slov u respondentů a hlavně zdroj tohoto povědomí dokládá pravděpodobnou přítomnost základních troncátů i v dalších učebnicích francouzštiny. Jedním z důvodů, proč se troncované jednotky v současných učebnicích francouzštiny objevují, může být přejímání některých troncovaných jednotek obecnou francouzštinou. Výrazy *bus, vélo, info, sympa, bac, resto a prof* jsou již v této formě dohledatelné i v některých francouzských slovnících.⁴⁵ *Trésor de la langue française* slova uvádí jako zkratky svých celých tvarů, obě formy jsou však dohledatelné samostatně. Naopak zkrácené tvary *ordi, actu a fac* se v uvedeném slovníku nenachází, z čehož lze vyvozovat menší podíl těchto slov ve slovní zásobě obecné francouzštiny, tudíž i ve školské formě jazyka.

7.3 Chybovost

7.3.1 Doplnování nezkrácených tvarů

Část A je zakončena doplňováním původních tvarů na základě daných troncovaných jednotek. Cílem průzkumu je zjistit znalost či schopnost dedukce celých forem, stejně jako vliv užívání troncovaných slov na schopnost psát původní tvary bez ortografických chyb. Pro tyto účely je zvoleno deset troncovaných jednotek. Všechny tyto výrazy jsou vybrány ze seznamu 33 výskytů troncovaných slov v předchozí části práce: *bus, vélo, ordi, info, sympa, actu, bac, fac, resto, prof*. 90 % těchto tvarů vzniká redukcí apokopou, tudíž odpadnutím koncové části slovního tvaru. Pouze v případě výrazu *bus* se jedná o původ troncace v aferezi, která spočívá v redukcí jedné nebo více slabik počátečních. Z hlediska obtížnosti zadání autorka v části A očekává vyšší úspěšnost než v části B, kde budou studenti

⁴⁵ Cf. *Trésor de la langue française* [online], dostupný z: <http://atilf.atilf.fr/>, cit. 2020-04-13.

k chybovosti pravděpodobně z důvodu typu úkonů náchylnější. Výsledky této části průzkumu shrnuje tabulka 6.

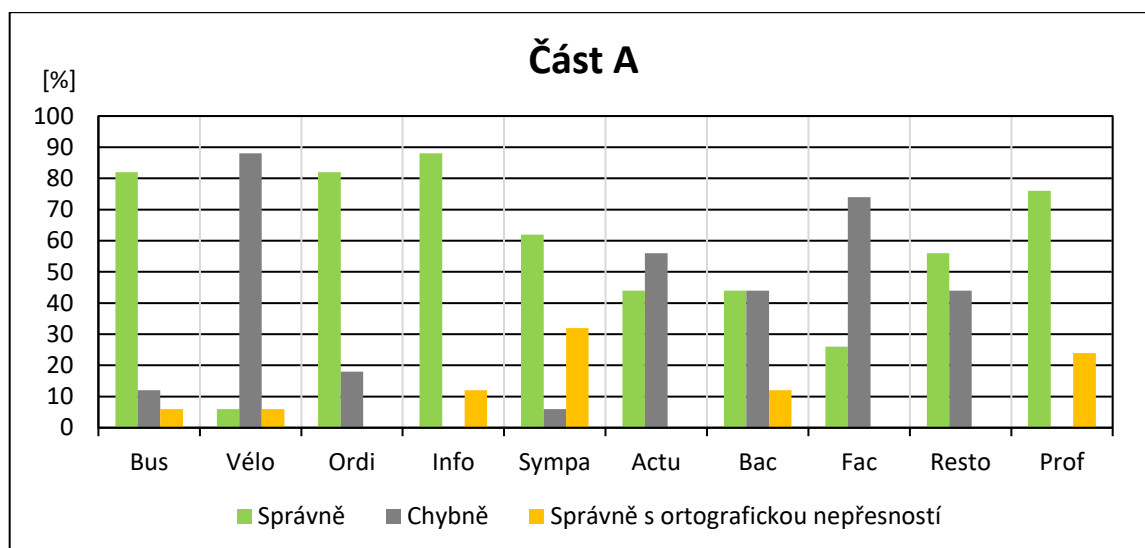
ČÁST A	Správně	Chybně	Správně s ortografickou nepřesností
Bus	41	6	3
Vélo	3	44	3
Ordi	41	9	0
Info	44	0	6
Sympa	31	3	16
Actu	22	28	0
Bac	22	22	6
Fac	13	37	0
Resto	28	22	0
Prof	38	0	12
SUMA	283	171	46
%	56,6	34,2	9,2

Tabulka 6: Vyhodnocení části A

Výsledná data detailně znázorňuje graf 13. Téměř 90 % respondentů neznalo, či chybně doplnilo celý tvar *vélocipède* k tronkované jednotce *vélo*. Následují výrazy *faculté* a *actualité*, kde jsme chybné formy celých tvarů zaznamenali v rozmezí 56 až 74 % odpovědí. Nejvíce správných odpovědí jsme naopak zaznamenali u výrazů *info*, kde celý tvar správně určilo téměř 90 % dotázaných, dále pak u výrazů *bus* a *ordi*, kde správně odpovědělo 82 % respondentů. V části A celkově správně odpovídalo téměř 60 % dotázaných. Přes 30 % odpovědí bylo chybných a téměř desetina výrazů byla uvedena s ortografickou chybou.

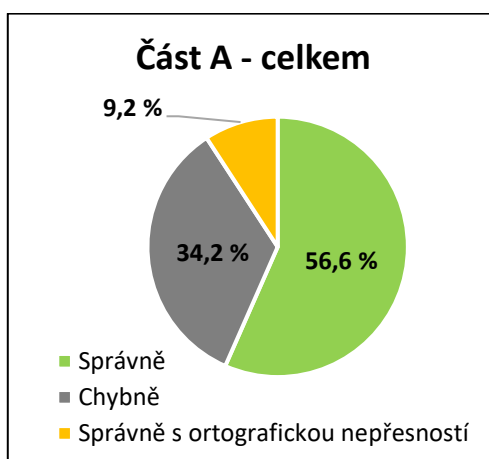
Pokud jde o **ortografické nepřesnosti**, pravděpodobná chybovost se očekává v pravopisu některých tvarů, například *baccalauréat* či *professeur*. Tento předpoklad do určité míry dokazuje zvýšená chybovost při psaní těchto tvarů, což je znárodněno v grafu 14. Nicméně nejčastěji se ortografická nepřesnost vyskytuje ve výrazu *sympathique*, kde přes 30 % respondentů překvapivě zvolilo chybnou variantu **sympatique*. Užívání tronkovaného tvaru se projevilo dle očekávání i na pravopise výrazu *professeur*, kde přes 20 % dotázaných uvádělo chybné tvary **profeseur*, **proffeseur*, či **proffeseur*. Oproti očekávání zapsalo výraz *baccalauréat* chybně pouze 16 % respondentů, pravděpodobně z důvodu tematické provázanosti slova se studiem a tudíž relativně častým výskytem ve výuce nebo v učebnicích. Nulová chybovost v oblasti pravopisu se vyskytuje

u výrazů *ordi*, *actu*, *fac* a *resto*. Překvapivých je naopak 6 % dotázaných, kteří chybovali v pravopisu výrazu *autobus*, a uváděli chybnou formu **auto bus*. V případě *information* byla zaznamenána více než desetina odpovědí s ortografickou chybou (**infomation*).⁴⁶ V případě *vélocipède* šlo převážně o chyby v označení přízvuku. Celkově v pravopisu chybovala téměř desetina respondentů.

Graf 13: Část A

Graf 14 znázorňuje celkovou procentuální chybovost v části A. Necelých 60 % respondentů uvedlo tvary správně, přes 30 % z nich zvolilo buď chybný výraz, nebo původní výraz nevyplnilo.

Graf 14: Část A - celkem

⁴⁶ Ve vyhodnocení dotazníkového průzkumu práce nerozlišuje mezi tvarem slova s ortografickou chybou a s překlepem, jelikož původ chyby často není u této formy průzkumu zjistitelný. Žáci dotazník doplňují on-line.

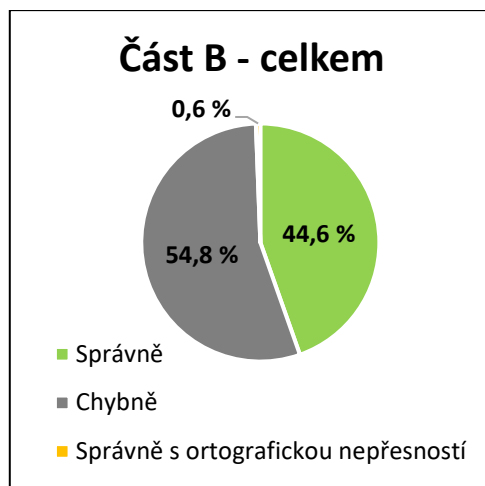
7.3.2 Krácení slov pomocí procesu tronkace

V části B se dotazníkový průzkum zaměřuje na schopnost aktivního užívání slovtvorného procesu tronkace u žáků na jazykové úrovni B1. Přibližnou znalost základních principů (minimálně princip odpadnutí koncové části při redukci) u respondentů předpokládá autorka primárně skrze dedukci pravidel z části A. V části B bylo zadáno deset nezkrácených tvarů. Pět z nich je vybráno na základě analýzy učebnic z předchozí části (*adolescent, promotion, photographie, université, catastrophe*), přičemž každý z výrazů se v dotazníku vyskytuje pouze jednou. Dalších pět slovních tvarů bylo vybráno náhodně (*sandwich, manifestation, mozzarella, microphone, psychologue*). Úkolem žáka je doplnit ke každému slovu odpovídající tronkovaný tvar. Devět z deseti vybraných výrazů podléhá tronkaci apokopou, žáci tedy zpravidla redukují koncové části slovních tvarů. U výrazu *sandwich* se jedná o jedinou redukci pomocí afereze v této části, tudíž odpadnutí počáteční části slovního tvaru. Tento výraz je zároveň jediným anglicismem v dotazníku. Výsledky průzkumu v části B shrnuje tabulka 7.

ČÁST B	Správně	Chybně	Správně s ortografickou nepřesností
Adolescent	17	33	0
Promotion	33	17	0
Photographie	50	0	0
Université	40	10	0
Catastrophe	17	33	0
Sandwich	3	47	0
Manifestation	3	47	0
Mozzarella	23	24	3
Microphone	30	20	0
Psychologue	7	43	0
SUMA	223	274	3
%	44,6	54,8	0,6

Tabulka 7: Vyhodnocení části B

Celková bilance části B, která je znázorněna v grafu 15, eviduje necelých 45 % správných odpovědí. Pouze necelé jedno procento bylo uvedeno správně s ortografickou chybou, jednalo se pouze o tronkát slovního tvaru *mozzarella*. V části B ovšem převažují odpovědi chybné či vynechané, které dosahují téměř 55 %.

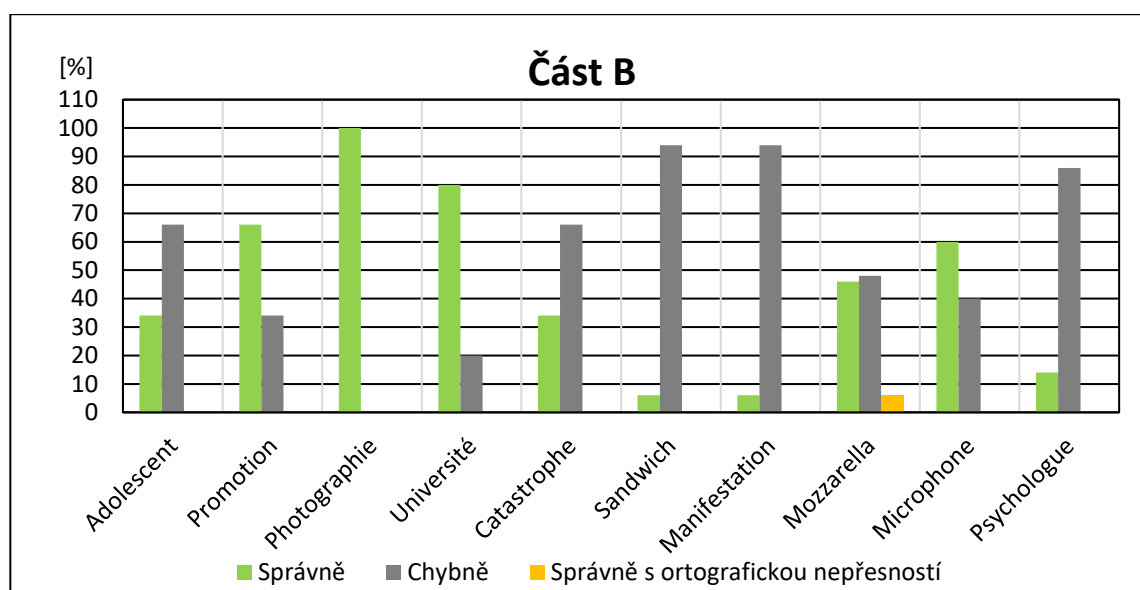

Graf 15: Celkové vyhodnocení části B

Detailní analýzu znázorňuje graf 16. Stoprocentní úspěšnost eviduje u výrazu *photographie*, tronkovaný tvar *photo* správně uvedli všichni dotázaní. Znalost této formy se dá předpokládat na základě několika predikcí. *Photo* je zkrácený tvar, který již v četnosti užívání v mnoha rovinách jazyka překonal svůj tvar původní (*photographie*). Zařazení výrazu *photo* do obecné francouzštiny potvrzuje i Fridrichová (2012), která v rámci výzkumu odkazuje na 91 % rodilých mluvčích, kteří určili tronkát *photo* jako jednotku obecné francouzštiny, nikoli argotu či nespisovného jazyka. Dále je zjevná významová podobnost s českým i anglickým výrazem. Tronkát *uni/univ* z původního tvaru *université* vykazuje 80 % úspěšnost odpovědí, oproti 20 % chybných. Následuje *promotion* (*promo*) s necelými 70 % správných odpovědí, zbývajících 30 % respondentů chybovalo. V případě *promo* předpokládá autorka znalost zkráceného tvaru převážně na formální podobnosti s anglickým tvarem, či českým hovorovým výrazem „promo.“ U zkráceného tvaru *ado* z výrazu *adolescent* odpovídalo špatně necelých 70 % respondentů, oproti tomu přes 30 % respondentů tronkovanou jednotku uvedlo správně. V případě *catastrophe* a tronkátu *cata* odpovídalo správně pouze 34 % dotázaných, naopak 66 % chybovalo. Úspěšnost dotázaných u tronkátů *dwich* z výrazu *sandwich* a *manif* z původního *manifestation* nepřesáhla 10 %, naopak přes 90 % respondentů odpovídalo v obou případech chybně. V těchto dvou případech evidujeme nejvyšší chybovost v celém vzorku (až 94 %). Jako redukovaný tvar výrazu *sandwich* jsme se v průzkumu opakovaně setkali s chybnými tvary **sand* nebo **sw*. Úvaha vedoucí žáka k formě **sand* je v rámci principů slovo tvorného procesu tronkace pochopitelná. V případě tronkátu *dwich* se jedná o jednu ze dvou aferezí a o jediný anglicismus v dotazníku (*sandwich* → *dwich*). Jako zkrácenou formu výrazu *manifestation* žáci nejčastěji chybně uváděli tvar **manifest*, který se formou blíží tvaru slova *manifeste*

(prohlášení, manifest). Významově se tvary liší. Poměr správných a chybných odpovědí u tronkátu *mozza* (*mozzarella*) byl téměř vyrovnaný a pohyboval se kolem 50 % v každé kategorii. Zkrácený tvar *mozzarella* (*mozza*) je jediný tvar, ve kterém se v této části objevuje chyba pouze v pravopise (**moza*). Tronkovaný tvar *micro* z výrazu *microphone* vytvořilo správně 60 % respondentů, naopak 40 % z nich chybovalo. Vysoká chybovost se vyskytuje u tvaru *psy* (*psychologue*), kde úspěšnost odpovědí pouze lehce přesáhla 10 % oproti téměř 90 % chybných odpovědí. Jako tronkovaný tvar slova *psychologue* žáci zpravidla uváděli chybný tvar **psycho*.

V daném vzorku odpadají jedna, dvě, nebo tři koncové slabiky. Tronkovaná lexika jsou v 70 % zakončena na vokál, v případě zkráceného tvaru *université* je možné zakončení vokalické i konsonantické (*uni/univ*). V rámci průzkumu nejsou tyto dva tvary rozlišovány a oba jsou považovány za správné. Stejně tak práce přistupuje ke zkráceným tvarům *resto* a *restau*. Ve čtyřech z deseti případů jsou tronkáty zakončené na koncový vokál –o, jako je tomu u většiny apokopovaných jednotek (*ado*, *photo*, *promo*, *micro*).

Graf 16: Část B

Dotazníkový průzkum v praktické části se skrze prvotní analýzu tří učebních materiálů zaměřil na pozici tronkace jako slovotvorného procesu ve výuce francouzštiny na úrovni B1. První část se věnovala pasivní znalosti tronkovaných jednotek, četnosti jejich užívání v mluvené řeči studentů, zdroj povědomí o tronkovaném lexiku a schopnosti dedukce původních nezkrácených tvarů. Na základě výsledných dat lze konstatovat, že pasivní znalost tronkovaného lexika u studentů dosahuje téměř 80 %, a že ve většině případů znalost

pramení právě z učebnic nebo z mluveného projevu učitele ve výuce (případně z obojího). Co se týká četnosti užívání, necelá polovina dotázaných dané tronkáty vůbec neužívá. Přes 30 % odpovědí potvrzuje občasné užívání tronkovaného lexika v mluvené řeči. Čtvrtina dotázaných hodnotí četnost užívání tronkovaných jednotek ve svém mluveném projevu jako velmi časté. Výsledná data nevyvrací předchozí tvrzení o převažující znalosti většiny tronkátů u studentů s jazykovou úrovní B1. Četnost užívání ovlivňuje kromě přítomnosti lexika v učebnici také styl výuky a preference pedagoga. Závěrem části A žáci uvádějí nezkrácené výrazy na základě tronkovaných tvarů. Úspěšnost dedukce se blíží 60 %, zbylých 40 % odpovědí jsou buď chybné, nebo obsahují pravopisné nepřesnosti. Co se týká ortografických chyb u některých původních tvarů, v této oblasti chybovala téměř desetina respondentů. Nepřesnosti lze kromě jiného chápat také jako důsledek četnosti užívání určitých zkrácených slov v mluvené řeči ve spojení s nedostatečnou aplikací těchto slov v psaném projevu. Druhá část dotazníkového průzkumu se věnuje aktivnímu vytváření tronkovaných tvarů na základě dedukce a získaných znalostí z předchozí části, nebo znalostí z učebnic a výuky. Úspěšnost ve schopnosti žáků zkracovat slova pomocí tronkace přesahuje 40 %. Více než polovina respondentů nicméně v této oblasti chybuje. Pasivní znalost tronkovaného lexika v části A tak převyšuje s téměř 60 % úspěšností část B, kde studenti aktivně vytváří zkrácené tvary a kde úspěšnost dosahuje pouhých 45 %.

Shrnutí

Tronkace je jedním ze slovotvorných procesů krácení slov, při kterém dochází k redukci víceslabičných slovních tvarů. Výsledek procesu se nazývá tronkát, tronkovaná jednotka, nebo tronkované lexikum. Mezi základní typy tronkace patří apokopa a afereze. Při tronkaci apokopou dochází k redukci koncové části slovního tvaru, při tronkaci aferezí se jedná o redukci jednoho nebo více počátečních fonémů. K redukci slova při tronkaci dochází obvykle na slabičném předělu (*ado-lescent*), nicméně redukce může probíhat i uvnitř slabiky (*manif-estation*). Tronkované lexikum ve většině případů zachovává rod původního tvaru, existují ovšem i výjimky. Apokopované jednotky ztrácí při odpadnutí koncového fonému indikátory feminina (*accro < accrochée*). Některé tronkáty indikátor plurálu přebírají, jiné nikoliv.

Praktická část práce se věnuje analýze tří vybraných učebnic francouzštiny (*Édito B1, Alter ego + 3, Écho B1*) a dotazníkovému průzkumu, s kterým bylo osloveno 50 respondentů, jejichž jazyková úroveň odpovídá úrovni B1 dle SERR. Průměrný věk dotazovaných je 17 let a všichni respondenti jsou studenty všeobecného gymnázia.

V analyzovaných učebnicích bylo vyhledáno 33 výskytů tronkovaného lexika. Ve většině případů není tronkovaný tvar uveden společně s celým tvarem a chybí explicitní uvedení do kontextu slovotvorných procesů a vzniku tronkované jednotky. Ve vzorku výskytů z učebnic převažují apokopovaná substantiva, pouze v jednom případě se jedná o tvar vzniklý aferezí. Kromě substantiv se objevuje i pět apokopovaných adjektiv. Ve vzorku výskytů tronkovaného lexika převažují tronkáty s vokalickým zakončením, přičemž v případě apokopy převažuje koncové –o. Pouze v jednom z těchto případů jde o doplnění koncového sufixu –o po tronkaci. Průměrně odpadají dvě až tři slabiky, jedna slabika je spíše výjimkou. Tronkace zpravidla probíhá přímo na slabičném předělu. Poznatky z této části je možné potvrdit na základě části teoretické. Jak práce několikrát uvedla, pravidla pro tronkaci nejsou vždy přesně konceptualizována, nicméně lze stanovit a definovat převažující tendence v chování slovních tvarů při tronkaci. Výsledky slovních tvarů z učebnicové analýzy tyto tendence potvrzují.

Dotazníkový průzkum pracuje celkem s dvaceti výrazy. Patnáct z nich bylo vybráno ze vzorku v učebnicích, zbylých pět bylo zvoleno náhodně. Pasivní znalost lexika respondenti nejčastěji potvrzují u tronkátů *bus, vélo, info a prof*. Celkově dotazování znalost potvrzují téměř u 80 % tronkovaných jednotek. Jako nejméně známý označuje největší

procento respondentů zkrácený tvar *fac*. Podle průzkumu dotazovaní nejčastěji v mluvené řeči užívají tronkáty *bus* a *vélo*, naopak za nejméně užívané označují *actu* a *resto*. Nejčastěji se s tronkovanými tvary žáci setkávají v učebnicích a ve výuce. Z hlediska chybovosti ve vytváření celých tvarů na základě tvarů zkrácených se nejvyšší úspěšnost vyskytuje u výrazů *info*, *bus* a *ordi*. Nicméně celková procentuální úspěšnost utváření nezkrácených tvarů nepřesahuje 60 %, přičemž desetina studentů tvary uvádí s ortografickými nepřesnostmi.

Druhá část dotazníkového průzkumu se věnuje aktivnímu tvoření tronkovaných tvarů. Celková úspěšnost žáků v této části nedosahuje ani 50 %. Všichni dotázaní správně určili tronkát výrazu *photographie*, v úspěšnosti po něm následuje výraz *université* a jeho zkrácené tvary *uni* či *univ*. Pravopisné nepřesnosti se objevují pouze u tronkátu *mozza*, nicméně se jedná pouze o necelé 1 % respondentů. Nejčastěji žáci chybují při vytváření tronkovaných jednotek od výrazů *sandwich*, *manifestation* a *psychologue*. V prvních dvou případech tronkát chybně určilo přes 90 % dotázaných.

Na základě srovnání celkové procentuální úspěšnosti první a druhé části dotazníkového průzkumu lze u žáků konstatovat převažující schopnost dedukce původních výrazů nad aktivním utvářením zkráceného lexika pomocí tronkace. Nicméně oproti původním předpokladům se výsledné procentuální hodnoty vzájemně liší pouze o 10 %.

8 Závěr

Tato diplomová práce se věnovala slovo tvornému procesu tronkace a jeho prezentaci a uchopení v učebnicích francouzštiny úrovní B1. V teoretické části byla zpracována tronkace jako jeden ze základních procesů krácení slov. Tronkace se v moderní francouzštině využívá převážně v mluvené řeči. Je chápána jako redukce jednoho nebo více segmentů na konci či na začátku slovního tvaru za účelem jazykové hospodárnosti. Ve většině případů dochází k redukci slabik koncových, tento proces se nazývá tronkací apokopou. Odpadnutí slabik počátečních je nazýváno aferezí. Cílem práce bylo obecné zpracování tronkace a její postavení z hlediska současné didaktiky. Empirická část si kladla za cíl analyzovat zastoupení procesu tronkace ve vybraných učebnicích francouzštiny užívaných ve výuce na střední škole. Práce vycházela z předpokladu, že se množství redukovaných slov v jazyce projeví přirozeně i do vyučované francouzštiny, tudíž i do aktuálně užívaných učebních materiálů, převážně v rámci autentických textů či audio nahrávek.

Praktická část práce se zabývala analýzou zastoupení a uchopení jevu tronkace v učebnicích a ve výuce francouzštiny na úrovni B1 dle SERR, byla rozdělena na dvě hlavní části. Nejprve se práce zaměřila na analýzu tří současných učebnic francouzštiny: *Édito B1*, *Alter ego +3* a *Écho B1*. Z těchto materiálů bylo vypsáno 33 výskytů tronkovaných jednotek, které byly následně analyticky rozpracovány. Analýza se věnovala uvedení celého tvaru spolu s tronkátlem, typu tronkace, či slovním druhům. V daném vzorku bylo možné konstatovat převahu apokopovaných substantiv, u kterých zpravidla nebyl uveden jejich celý tvar. Apokopovaným jednotkám se práce věnovala podrobněji, bylo zmíněno zakončení apokopované jednotky, místo odpadnutí slabiky a počet redukovaných slabik. Na základě grafické analýzy dat konstatovala autorka u apokopovaných tvarů převažující zakončení na vokály, konkrétně koncové –o. Jak uváděla i fakta v části teoretické, tronkace ve většině případů probíhá přímo na slabičném předělu. V polovině případů jsou redukovány dvě slabiky, méně často odpadá jediná slabika.

Druhá část práce byla zaměřena na tronkaci ve výuce francouzštiny na úrovni B1 na všeobecném gymnáziu. Na základě analýzy učebnic bylo zvoleno 15 vzorků tronkovaného lexika, 5 dalších bylo vybráno náhodně. Znalost tronkátů a schopnost žáků pasivně či aktivně aplikovat tronkaci jako nástroj k tvoření nových slovních tvarů práce zjišťovala formou dotazníkového průzkumu. Průzkum zpracovává kromě uvedených okruhů

také pasivní znalost lexika, četnost užívání a zdroj povědomí o tronkovaných jednotkách. Osloveno bylo 50 respondentů, jejichž jazyková úroveň odpovídala zadání práce. Vzhledem k počtu dotázaných nevyvozuje autorka z výsledků výzkumu obecně platné závěry, nicméně je lze považovat za směrodatné pro cíle této práce.

Analýza tří učebnic potvrdila původní tezi, na základě které se očekávala přítomnost tronkovaných jednotek v učebnicích a v autentickém textech nebo audio nahrávkách. Data z dotazníkového průzkumu potvrdila nezanedbatelnou četnost užívání tronkátů již na úrovni B1 v rámci školské francouzštiny. Jako správný se též ukázal předpoklad kontinuálního nárůstu tronkátů v jazyce, a tudíž i jejich zařazování do běžného jazyka, nikoli pouze do hovorové francouzštiny či argotu. Nadměrné užívání výhradně tronkovaných tvarů některých slov může mít na následek na této jazykové úrovni zvýšenou chybovost v oblasti pravopisu původních tvarů. Tyto tendence průzkum potvrdil.

Vzhledem k omezenému počtu respondentů nelze z této práce určit obecně platné dogma pro četnost výskytu a uchopení tronkovaného lexika v učebnicích a ve výuce francouzského jazyka. Na základě analyzovaného vzorku lze nicméně konstatovat rostoucí tendence zařazovat tronkované lexikum do výuky francouzštiny. Lze předpokládat i další směřování výuky cizích jazyků, které jak se zdá spěje k modernějšímu a aktuálnějšímu uchopení formy jazyka, než na kterou byl školský systém zvyklý v minulých desetiletích. V případě 33 výskytů tronkovaného lexika se jednalo o slova, jejichž znalost se na úrovni B1 s ohledem na jejich význam očekávala. 80 % kladných odpovědí v rámci pasivní znalosti zkrácených i nezkrácených tvarů těchto slov prokázalo sílu a rychlost vývoje současného jazyka. Na základě průzkumu je zjevné, že s většinou tronkovaných slov se žáci setkávali právě v učebnicích a ve výuce, i když je zatím nezařazovali do mluveného projevu příliš často. Úspěšnost při aktivním tvoření tronkovaných jednotek nepřesáhla 50 %, což potvrdilo převažující absenci explicitní zmínky o slovotvorných procesech zkracování slov v učebnicích a ve výuce francouzského jazyka.

9 Résumé

La troncation en tant que procédé de formation des mots, sa présentation et sa compréhension dans les manuels du français au niveau B1

Le présent mémoire analyse la troncation en tant que procédé de formation des mots et traite sa présentation et sa compréhension dans les manuels du français actuels au niveau B1. La troncation est l'un des procédés fondamentaux de l'abréviation, elle est utilisée principalement en français parlé. La troncation est définie comme la suppression d'un ou plusieurs segments (syllabes) initiaux ou finaux d'un mot. Généralement, il s'agit d'une réduction des syllabes finales, ce qu'on appelle la troncation par l'apocope. La suppression des syllabes initiales est appelée l'aphérèse.

L'objectif de ce travail est avant tout d'élaborer le sujet de troncation et de sa position du point de vue de la didactique contemporaine. Il est posé l'hypothèse que la présence des unités tronquées dans la langue se reflète naturellement dans le langage enseigné et par conséquent dans les manuels du français actuellement utilisés. Cette hypothèse est basée sur les tendances croissantes à inclure des matériels authentiques dans l'enseignement.

La partie théorique introduit le procédé de la troncation. Premièrement, on présente des abréviations du point de vue général. Les chapitres suivants caractérisent la troncation en mentionnant aussi les abréviations en langue tchèque. Ensuite, on parle brièvement des procédés spécifiques telle que la troncation des noms propres ou des anglicismes, et les amalgames lexicaux. Finalement, on traite la question des parties du discours ou des catégories grammaticales par rapport à la troncation.

La partie empirique de ce mémoire est basée sur l'analyse des troncats dans les manuels et dans l'enseignement du français au niveau B1. D'abord, on analyse trois manuels du français : *Édito B1*, *Alter ego +3* et *Écho B1*. À partir de ces matériaux, 33 occurrences des troncats ont été trouvées et analysées. Il est possible d'indiquer la prédominance des substantives apocopés à la terminaison –o Dans la plupart des cas, les mots tronqués respectent la coupe syllabique. Dans la moitié des cas, deux syllabes sont réduites, mais aussi une seule syllabe est supprimée. Ensuite, cette analyse traite de la troncation dans le cadre de l'enseignement du français au niveau B1 au lycée général. Il a été choisi quinze occurrences pour cette recherche qui est traitée sous la forme d'un questionnaire. L'analyse confirme l'hypothèse de la présence des mots tronqués dans les manuels et dans les textes authentiques ou les enregistrements audio.

Le questionnaire a ensuite confirmé l'utilisation des mots tronqués au niveau B1 en français scolaire. En ce qui concerne la connaissance passive des formes tronquées, quatre-vingts pour cent des réponses positives démontrent la vitesse de développement du langage moderne. D'après la recherche, il est évident que la plupart des mots tronqués sont enregistrés par les élèves dans les manuels ou pendant l'enseignement. L'utilisation fréquente des formes tronquées peut (au niveau B1) causer des erreurs dans l'orthographe des formes non-abrégées. Le taux de succès des élèves lié à la formation active des unités tronquées ne dépasse pas cinquante pour cent, ce qui confirme l'absence de présentation explicite des abréviations (et de la troncation) dans l'enseignement de la langue française. En tout cas, il est bien possible de constater une tendance croissante à inclure le lexique tronqué dans l'enseignement du français.

Seznam použité literatury:

ALTMANOVÁ, J., *Du nom déposé au nom commun: Néologie et lexicologie en discours*, Accademia, 2013.

ANTOINE, F., *An English-French Dictionary of Clipped Words*, Louvain-La-Neuve : Peeters, 2000.

APOTHÉLOZ, D., *La construction du lexique français, principes de morphologie dérivationnelle, collection l'essentiel français*. Ophrys, 2002, ISBN 2-7080-1008-5.

BÉCHADE, H.-D., *Phonétique et morphologie du français moderne et contemporain*, Paris: PUF, 1992.

DAUZET, A., *Grammaire raisonnée de la langue française*, IAC Lyon, 1947.

DOKULIL, M., *Tvoření slov v češtině 1: Teorie odvozování slov*, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1962.

DOLLEZ, C., PONS, S., *Alter ego + 3, méthode de français*, Hachette, 2013, ISBN 978-2-01-155814-5.

DRESSLER, W. U., *Extragrammatical vs. marginal morphology* v DOLESCHAL, U., THORTON, A. M., *Extragrammatical and marginal morphology (s. 1–10)*. München: Lincom Europa, 2000.

DUBOIS, J., *Dictionnaire de linguistique*, Paris: Librairie Larousse, 1973.

DUFOUR, M., MAINGUET, J., MOTTIRONI, E., OPATSKI, S., PERRARD, M., TABAREAU, G., *Édito B1: méthode de français*, Didier, 2018, ISBN 978-2-278-08773-0.

FRIDRICHOVÁ, R., *La troncation en tant que procédé d'abréviation de mots et sa perception dans le français contemporain*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2012, ISBN 978-80-244-3290-8.

GIRARDET, J., PÉCHEUR, J., *Écho: méthode de français B1.1*. Paris: CLE INTERNATIONAL, 2013.

GIRARDET, J., PÉCHEUR, J., *Écho: méthode de français B1.2*. Paris: CLE INTERNATIONAL, 2013.

GREVISSE, M., *Bon Usage 14e édition*, De Boeck Ducolot, 2008, ISBN 978-2-8011-1404-9.

HÄUSLEROVÁ, K., NOVÁKOVÁ, M., *Metody cizojazyčné výuky*, *Časopis pro filosofii a lingvistiku*, 2008 [online], dostupný z: <http://home.zcu.cz/~jalang/filling/issues/0001/c-hauslerova,novakova.html>.

HRBÁČEK, J., *Jazykové zkratky v češtině*, Univerzita Karlova Praha: 1979.

HÜNDLOVÁ, J., *Tronkace jako slootovorný postup - Tronkované lexikální jednotky a současná jazyková situace ve francouzských médiích*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2011.

CHODĚRA, R., *Didaktika cizích jazyků: úvod do vědního oboru*, Praha: Academia, 2006, ISBN 8020012133.

IVANOVÁ, J., LENOCHOVÁ, A., LINKOVÁ, J., ŠIMÁČKOVÁ, Š. (Council of Europe 2001), *Společný evropský referenční rámec pro jazyky: jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*, Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0404-4.

LAROUSSE, P., *Grand Larousse de la langue française en sept volumes*, Librairie Larousse, 1978, ISBN 2-03-000770-6.

LÉTURGIE, A., *À propos de l'amalgamation lexicale en français*, *Langages* 2011/3 (n° 183) [online], dostupný z: <https://www.cairn.info/revue-langages-2011-3>.

MAURIN, M., *Dictionnaire Hachette encyclopédique*, Paris: Hachette Livre, 1993.

PICOCHÉ, J., *Dictionnaire étymologique du français*, Le Robert, 1992, ISBN 2-85036-194-1.

PRUVOST, J. ; SABLAYROLLES, J.-F., *Les néologismes, Que sais-je ?*, Paris : PUF, 2003.

REY, A., REY-DEBOVE, J., *Le Petit Robert, dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française, nouvelle édition de Petit Robert du Paul Robert*, LeRobert, 2018, ISBN 978-2-32101-060-9.

RIEGEL, M. ET AL., *Grammaire méthodique du français*, Paris : PUF, 1994, ISBN 978-2-13-053959-9.

SABLAYROLLES, J.-F., *Les néologismes, Créer des mots français aujourd'hui*, Édition Garnier, Le Monde, Paris : 2017.

ŠABRŠULA, J., *Základy francouzské lexikologie*, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta: Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1983. ISBN 17-117-82.

TOURNIER, N., TOURNIER, J., *Dictionnaire de la lexicologie française*, Paris: Ellipses, 2009, ISBN: 978-2-7298-5055-5.

VITOUX, F., *Apocope, vous avez dit apocope?*, Académie française: 2015 [online], dostupný z: <http://www.academie-francaise.fr/apocope-vous-avez-dit-apocope-0>.

Internetové zdroje:

Académie Française [online], dostupný z: <https://www.academie-francaise.fr>

Dictionnaire de l'Académie Française [online], dostupný z: <https://www.dictionnaire-academie.fr>

Dictionnaire LAROUSSE [online], dostupný z: <https://www.larousse.fr/dictionnaire>

Dictionnaire LAROUSSE [online], dostupný z: <https://www.larousse.fr/encyclopedie>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online], dostupný z: <http://www.msmt.cz>

Nový encyklopedický slovník češtiny [online], dostupný z: <https://czechency.org>

TERMIUM plus, La banque de données terminologiques et linguistiques du gouvernement du Canada [online], dostupný z: <https://www.btb.termiumplus.gc.ca/>

Silabas.net [online], dostupný z: <https://www.silabas.net/Academic>, dostupný z: <https://fracademic.com>

Trésor de la langue française informatisé [online], dostupný z <http://stella.atilf.fr>

Seznam tabulek a grafů

<i>Tabulka 1: Výskyt tronkovaných jednotek v učebnicích francouzštiny</i>	34
<i>Tabulka 2: Pravá tronkace</i>	37
<i>Tabulka 3: Pasivní znalost</i>	44
<i>Tabulka 4: Četnost užívání</i>	46
<i>Tabulka 5: Zdroj povědomí o tronkátu</i>	48
<i>Tabulka 6: Vyhodnocení části A</i>	51
<i>Tabulka 7: Vyhodnocení části B</i>	53
<i>Graf 1: Uveden celý tvar</i>	35
<i>Graf 2: Slovní druhy</i>	36
<i>Graf 3: Typ tronkace</i>	38
<i>Graf 4: Místo tronkace</i>	38
<i>Graf 5: Počet zredukovaných slabik</i>	39
<i>Graf 6: Zakončení tronkátu</i>	40
<i>Graf 7: Pasivní znalost</i>	44
<i>Graf 8: Pasivní znalost 2</i>	45
<i>Graf 9: Celková četnost užívání</i>	47
<i>Graf 10: Četnost užívání</i>	47
<i>Graf 11: Zdroj povědomí o tronkátu - celkem</i>	48
<i>Graf 12: Zdroj povědomí o tronkátu</i>	49
<i>Graf 13: Část A</i>	52
<i>Graf 14: Část A - celkem</i>	52
<i>Graf 15: Celkové vyhodnocení části B</i>	54
<i>Graf 16: Část B</i>	55

Přílohy:

Příloha 1: Dotazník tronkované lexikum - vzor

DOTAZNÍK

Slovotvorný proces tronkace a jeho prezentace a uchopení v učebnicích francouzštiny na úrovni B1

Bc. Tereza Niedermaierová

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Praha 2020

Dotazník prosím vyplňujte pouze na základě svých znalostí. Výsledky budou zpracovány za účelem lingvistického výzkumu v rámci diplomové práce. Děkuji!

Žena/Muž

Jazyková úroveň dle SERR: B1

Věk:

Mateřský jazyk:

Další jazyky:

Část A: Vyplňte prosím tabulku dle vzoru

Zkrácený tvar	Znám/neznám	V mluvené řeči užívám:	Setkal/a jsem s ním:	Uveďte celý (nezkrácený) tvar:
Vzor: Un kilo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: recept/nesetkal/a jsem se s ním	Un kilogramme
Le bus	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
Le vélo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
L'ordi	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
L'info	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
Sympa	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
L'actu	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
Le bac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
La fac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
Le resto	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	

Le prof	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	

Část B

Vytvořte tronkovaná (zkrácená) slova u následujících příkladů:

Celý tvar	Zkrácený (tronkovaný) tvar
<i>Exemple: ordinateur</i>	<i>ordi</i>
<i>adolescent</i>	
<i>promotion</i>	
<i>photographie</i>	
<i>université</i>	
<i>catastrophe</i>	
<i>sandwich</i>	
<i>manifestation</i>	
<i>mozzarella</i>	
<i>microphone</i>	
<i>psychologue</i>	

DOTAZNÍK

Slovotvorný proces tronkace a jeho prezentace a uchopení v učebnicích francouzštiny na úrovni B1

Bc. Tereza Niedermaierová

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Praha 2020

Dotazník prosím vyplňujte pouze na základě svých znalostí. Výsledky budou zpracovány za účelem lingvistického výzkumu v rámci diplomové práce. Děkuji!

Žena/Muž

Jazyková úroveň dle SERR: *B1*

Věk:

Mateřský jazyk:

Další jazyky:

Část A: Vyplňte prosím tabulku dle vzoru

Zkrácený tvar	Znám/neznám	V mluvené řeči užívám:	Setkal/a jsem s ním:	Uveďte celý (nezkrácený) tvar:
Vzor: Un kilo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: <i>recept</i>/nesetkal/a jsem se s ním	<i>Un kilogramme</i>
Le bus	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Autobus</i>
Le vélo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Vélocipède</i>
L'ordi	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Ordinateur</i>
L'info	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Information</i>
Sympa	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Sympathique</i>
L'actu	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Actualité</i>
Le bac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Baccalauréat</i>
La fac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Faculté</i>
Le resto	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Restaurant</i>
Le prof	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Professeur</i>

Část B

Vytvořte tronkovaná (zkrácená) slova u následujících příkladů:

Celý tvar	Zkrácený (tronkovaný) tvar
<i>Exemple: ordinateur</i>	<i>ordi</i>
<i>adolescent</i>	<i>ado</i>
<i>promotion</i>	<i>promo</i>
<i>photographie</i>	<i>photo</i>
<i>université</i>	<i>Uni/univ</i>
<i>catastrophe</i>	<i>cata</i>
<i>sandwich</i>	<i>dwich</i>
<i>manifestation</i>	<i>manif</i>
<i>mozzarella</i>	<i>mozza</i>
<i>microphone</i>	<i>micro</i>
<i>psychologue</i>	<i>psy</i>

DOTAZNÍK

Slovotvorný proces tronkace a jeho prezentace a uchopení v učebnicích francouzštiny na úrovni B1

Bc. Tereza Niedermaierová

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Praha 2020

Dotazník prosím vyplňte pouze na základě svých znalostí. Výsledky budou zpracovány za účelem lingvistického výzkumu v rámci diplomové práce. Děkuji!

Jsem: Žena/Muž

Jazyková úroveň dle SERR: *B1*

Věk: 16

Mateřský jazyk: *Čeština*

Další jazyky: *Angličtina*

Část A: Vyplňte prosím tabulku dle vzoru

Zkrácený tvar	Znám/neznám	V mluvené řeči užívám:	Setkal/a jsem s ním:	Uveďte celý (nezkrácený) tvar:
Vzor: Un kilo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: recept/ nesetkal/a jsem se s ním	Un kilogramme
Le bus	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	l'autobus
Le vélo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
L'ordi	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	l'ordinateur
L'info	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	le information
Sympa	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	le sympathique

L'actu	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: / nesetkal /a jsem se s ním	l'actualite
Le bac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: / nesetkal /a jsem se s ním	
La fac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: / nesetkal /a jsem se s ním	
Le resto	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: / nesetkal /a jsem se s ním	
Le prof	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné : /nesetkal/a jsem se s ním	le profeseur

Část B

Vytvořte tronkovaná (zkrácená) slova u následujících příkladů:

Celý tvar	Zkrácený (tronkovaný) tvar
<i>Exemple: ordinateur</i>	<i>ordi</i>
<i>adolescent</i>	ado
<i>promotion</i>	prom
<i>photographie</i>	photo
<i>université</i>	uni
<i>catastrophe</i>	catastro
<i>sandwich</i>	sandwi
<i>manifestation</i>	mani
<i>mozzarella</i>	mozza
<i>microphone</i>	micro
<i>psychologue</i>	psycho

DOTAZNÍK

Slovotvorný proces tronkace a jeho prezentace a uchopení v učebnicích francouzštiny na úrovni B1

Bc. Tereza Niedermaierová
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
Praha 2020

Dotazník prosím vyplňujte pouze na základě svých znalostí. Výsledky budou zpracovány za účelem lingvistického výzkumu v rámci diplomové práce. Děkuji!

Jsem: Žena

Jazyková úroveň dle SERR: B1

Věk: 18

Mateřský jazyk: čeština

Další jazyky: angličtina

Část A: Vyplňte prosím tabulku dle vzoru

Zkrácený tvar	Znám/neznám	V mluvené řeči užívám:	Setkal/a jsem s ním:	Uveďte celý (nezkrácený) tvar:
Vzor: Un kilo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: <i>receipt</i> /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Un kilogramme</i>
Le bus	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	autobus
Le vélo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
L'ordi	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	ordonnateur
L'info	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	information
Sympa	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	sympathique
L'actu	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	actualité
Le bac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	baccalauréat
La fac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	faculté

Le resto	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	restauration
Le prof	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	professeurs

Část B

Vytvořte trnkovaná (zkrácená) slova u následujících příkladů:

Celý tvar	Zkrácený (trnkovaný) tvar
<i>Exemple: ordinateur</i>	<i>ordi</i>
<i>adolescent</i>	
<i>promotion</i>	promo
<i>photographie</i>	photo
<i>université</i>	uni
<i>catastophe</i>	
<i>sandwich</i>	sand
<i>manifestation</i>	manifesto
<i>mozzarella</i>	
<i>microphone</i>	mic
<i>psychologue</i>	psy

DOTAZNÍK

Slovotvorný proces tronkace a jeho prezentace a uchopení v učebnicích francouzštiny na úrovni B1

Bc. Tereza Niedermaierová

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Praha 2020

Dotazník prosím vyplňujte pouze na základě svých znalostí. Výsledky budou zpracovány za účelem lingvistického výzkumu v rámci diplomové práce. Děkuji!

Jsem: Žena / Muž

Jazyková úroveň dle SERR: *B1*

Věk: 18

Mateřský jazyk: čeština

Další jazyky: angličtina, francouzština

Část A: Vyplňte prosím tabulku dle vzoru

Zkrácený tvar	Znám/neznám	V mluvené řeči užívám:	Setkal/a jsem s ním:	Uveďte celý (nezkrácený) tvar:
Vzor: Un kilo	Znám/ neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: receipt/ nesetkal/a jsem se s ním	<i>Un kilogramme</i>
Le bus	Znám/ neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: film / nesetkal/a jsem se s ním	Le autobus
Le vélo	Znám/ neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: film / nesetkal/a jsem se s ním	Le bicyclette
L'ordi	Znám/ neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: ted' jsem si to domyslela / nesetkal/a jsem se s ním	L'ordinateur
L'info	Znám/ neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: / nesetkal/a jsem se s ním	L'information
Sympa	Znám/ neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: / nesetkal/a jsem se s ním	sympatique
L'actu	Znám/ neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: / nesetkal/a jsem se s ním	
Le bac	Znám/ neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: / nesetkal/a jsem se s ním	Le baccalauréat
La fac	Znám/ neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: ted' jsem si to domyslela / nesetkal/a jsem se s ním	La facture

Le resto	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
Le prof	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce / jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	Le professeur

Část B

Vytvořte trnkovaná (zkrácená) slova u následujících příkladů:

Celý tvar	Zkrácený (trnkovaný) tvar
<i>Exemple: ordinateur</i>	<i>ordi</i>
<i>adolescent</i>	adole
<i>promotion</i>	promo
<i>photographie</i>	photo
<i>université</i>	uni
<i>catastophe</i>	
<i>sandwich</i>	wich
<i>manifestation</i>	manifest
<i>mozzarella</i>	mozza
<i>microphone</i>	micro
<i>psychologue</i>	psycho

DOTAZNÍK

Slovotvorný proces tronkace a jeho prezentace a uchopení v učebnicích francouzštiny na úrovni B1

Bc. Tereza Niedermaierová
 Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
 Praha 2020

Dotazník prosím vyplňujte pouze na základě svých znalostí. Výsledky budou zpracovány za účelem lingvistického výzkumu v rámci diplomové práce. Děkuji!

Jsem: Žena/Muž

Jazyková úroveň dle SERR: B1

Věk: 17

Mateřský jazyk: český

Další jazyky: anglický

Část A: Vyplňte prosím tabulku dle vzoru

Zkrácený tvar	Znám/neznám	V mluvené řeči užívám:	Setkal/a jsem s ním:	Uveďte celý (nezkrácený) tvar:
Vzor: Un kilo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: <i>recept</i>/nesetkal/a jsem se s ním	<i>Un kilogramme</i>
Le bus	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: v mluvené řeči ve Francii /nesetkal/a jsem se s ním	L'autobus
Le vélo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	
L'ordi	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	L'ordinateur
L'info	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	L'information
Sympa	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	sympatique
L'actu	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	L'acteur
Le bac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	Le baccalauréat
La fac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	

Le resto	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce / jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	Le restaurant
Le prof	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce / jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	Le professeur

Část B

Vytvořte trnkovaná (zkrácená) slova u následujících příkladů:

Celý tvar	Zkrácený (trnkovaný) tvar
<i>Exemple: ordinateur</i>	<i>ordi</i>
<i>adolescent</i>	ado
<i>promotion</i>	promo
<i>photographie</i>	photo
<i>université</i>	uni
<i>catastophe</i>	catas
<i>sandwich</i>	sand
<i>manifestation</i>	manifest
<i>mozzarella</i>	mozza
<i>microphone</i>	micro
<i>psychologue</i>	psycho

DOTAZNÍK

Slovotvorný proces tronkace a jeho prezentace a uchopení v učebnicích francouzštiny na úrovni B1

Bc. Tereza Niedermaierová
 Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
 Praha 2020

Dotazník prosím vyplňujte pouze na základě svých znalostí. Výsledky budou zpracovány za účelem lingvistického výzkumu v rámci diplomové práce. Děkuji!

Jsem: Žena/Muž

Jazyková úroveň dle SERR: *B1*

Věk: 17 let

Mateřský jazyk: Ruský jazyk

Další jazyky: Anglický jazyk, Český jazyk

Část A: Vyplňte prosím tabulku dle vzoru

Zkrácený tvar	Znám/neznám	V mluvené řeči užívám:	Setkal/a jsem s ním:	Uveďte celý (nezkrácený) tvar:
Vzor: Un kilo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: <i>recept</i> /nesetkal/a jsem se s ním	<i>Un kilogramme</i>
Le bus	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	Le bus
Le vélo	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	Le vélo
L'ordi	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	L'ordinateur
L'info	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	L'information
Sympa	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	sympatique
L'actu	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	L'actualité
Le bac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	Le baccalauréat
La fac	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	La faculté

Le resto	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	Le restaurant
Le prof	Znám/neznám	velmi často občas vůbec	v učebnici/ ve výuce/ jiné: /nesetkal/a jsem se s ním	Le professeur

Část B

Vytvořte trnkovaná (zkrácená) slova u následujících příkladů:

Celý tvar	Zkrácený (trnkovaný) tvar
<i>Exemple: ordinateur</i>	<i>ordi</i>
<i>adolescent</i>	adole
<i>promotion</i>	promot
<i>photographie</i>	photo
<i>université</i>	universit
<i>catastophe</i>	catastro
<i>sandwich</i>	
<i>manifestation</i>	manifest
<i>mozzarella</i>	mozzarella
<i>microphone</i>	microph
<i>psychologue</i>	psycho